

STRIJD DE GOEDE STRIJD VAN HET GELOOF

HUGO BOUTER

**STRIJD DE GOEDE
STRIJD VAN HET
GELOOF**

Een plaatsbepaling in de geestelijke strijd

Inhoud

Woord vooraf	7
--------------------	---

DEEL I

Het werk van Christus

1. Christus als het Lam van God	11
2. Christus in Zijn lijden.....	20
3. Wanneer heeft Christus voor ons plaats bereid in het Vaderhuis?	26
4. Wanneer is Christus met Zijn eigen bloed het hemelse heiligdom binnengegaan?.....	30

DEEL II

Gemeenteleven

5. Het onderscheid tussen Israël en de Gemeente	37
6. Aspecten van de prediking	44
7. Een ontspoorde heiligingsleer	50
8. Het avondmaal, een maaltijd voor Gods aangezicht	56
9. Het bidden en profeteren door zusters.....	65
10. Muziek in de eredienst?.....	72
11. Het gevaar van wereldgelijkvormigheid ...	76

DEEL III

Toekomstverwachting

12. Komt er nog een opwekking?.....	83
13. Henoeh als profeet en als man Gods.....	94
14. Christus' komst is nabij.....	103
15. De eeuwige straf.....	111

Woord vooraf

Deze bundel draagt een opbouwend, maar vooral ook een apologetisch, geloofsverdedigend karakter. Hij valt in drie delen uiteen. Het werk van Christus (in het verleden) is het uitgangspunt, want dat is de grondslag van ons heil. De opbouw van de Gemeente (in het heden) is hierop gebaseerd. Alles mondt in het derde deel uit in de hoop, de toekomstverwachting die wij als christenen hebben.

Het gesprek wordt niet alleen aangegaan met enkele traditioneel-gereformeerde leringen (zie hoofdstuk 1, 2 en 5). Het wordt ook gevoerd met vrij moderne stromingen, namelijk met charismatischen (hoofdstuk 6 en 12), met neo-evangelicalen die bepaalde apostolische inzettingen - geboden van de Heere Zelf - loslaten (hoofdstuk 9), en met een recente heiligingsbeweging als de Kerk van de Nazarener (hoofdstuk 7). Verder komen o.a. nog aan bod het ultradispensationalisme (hoofdstuk 4), het postchiliasme (hoofdstuk 14), en het universalisme (hoofdstuk 15). Zie de desbetreffende hoofdstukken voor een verklaring van deze termen.

Wat voor zin heeft het eigenlijk om al deze 'ismen' te toetsen aan de Schrift? Is het niet voldoende om 'eenvoudig' de waarheid te kennen en daarin te wandelen, zoals Johannes ons in zijn Brieven zegt? Dat is zeker de hoofdzaak, maar daarbij moet wel worden aangetekend dat Johannes zijn oproep juist deed in de confrontatie met dwaalleer! In feite is een flink

deel van het Nieuwe Testament een (Goddelijk geïnspireerde) reactie op verkeerde leer die binnendrong in de jonge kerk in de eerste eeuw na Christus. Het is goed dat te bedenken. De waarheid van God toont haar glans des te sterker tegen de donkere achtergrond van dwaling en misleiding.

Dat verklaart ook waarom Paulus zijn jonge medewerker Timotheüs ertoe opriep de goede strijd van het geloof te strijden en het eeuwige leven te grijpen (1 Tim. 6:12). Wij zijn verwickeld in een conflict omwille van 'het geloof', d.i. de juiste leer, de geloofswaarheid. De apostel gebruikt hier het beeld van een wedkamp, maar ook dat van een wedloop. Het geloof is de inzet van de strijd, en de beloning ligt voor het grijpen. Paulus zelf had de goede strijd al gestreden, zijn loop ten einde gebracht en het geloof behouden. Zijn opdracht was voltooid. De lauwerkrans lag nu voor hem weggelegd (2 Tim. 4:7-8). Maar Timotheüs was nog niet zover, en wij zijn ook nog niet zover. Het geloof moet nog steeds als een kostbaar goed worden vastgehouden; de waarheid moet worden gehandhaafd en verdedigd. Op alle fronten valt er strijd te leveren, en dat blijft zo tot de komst van de Heere. Het is in sommige opzichten zelfs nuttig en nodig om vertrouwd te raken met de strijd (vgl. Richt. 3:2). Ik spreek de hoop uit dat de bundel die nu voor u ligt, een bijdrage daaraan zal mogen leveren.

Gouda, najaar 1998

Deel I

Het werk van Christus

1. Christus als het Lam van God

'Zie, het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt'

Johannes 1:29,35

Johannes de Doper vestigde als de voorloper van de Messias de aandacht van zijn hoorders niet op zichzelf, maar op Degene die *na hem* zou komen en die de voorrang *boven hem* had (Joh. 1:15,27,30). Johannes was slechts de heraut van de Messias, hij was de stem van een roepende in de woestijn die de komst van zijn Heere aankondigde (vgl. Jes. 40:3; Mal. 3:1; 4:5,6). Hij wees op Degene die éérder en méérder was dan hijzelf. Christus was *boven* allen en Hij moest méér, maar Johannes zelf mínder worden (Joh. 3:30,31).

Daarom doopte Johannes ook niet in de eerste plaats tot zijn eigen naam. De doop van Johannes diende ertoe om een overblijfsel van het volk Israel in berouw en boete klaar te maken voor de komst van de Messias. Kortom, zoals de engel Gabriël tegen Zacharia zei: '...om *de Heere* een toegerust volk te bereiden' (Luk. 1:17). Bovendien had God die Johannes had gezonden om te dopen met water, van tevoren tot hem gezegd: 'Op Wie u de Geest zult zien neerdalen en op Hem blijven, *Die* is het...' (Joh. 1:33). Daarom zei Johannes ook tegen zijn hoorders: deze Dopeling is meerder dan ik, die slechts ben gezonden om te dopen *met water*.

In dit verband gebruikte Johannes meerdere belangrijke titels die de heerlijkheid van de Heere omschrijven. Wie is Degene die na hem kwam? Hij is:

- Degene die Zelf doopt *met de Heilige Geest* (vs. 33);
- de Zoon van God (vs. 34);
- het Lam van God (vs. 29,36).

Dit laatste onderwerp heeft nu speciaal onze aandacht. Zodra Christus was gedoopt en uit het water opsteeg, ging de hemel voor Hem open en daalde de Heilige Geest in lichamelijke gedaante als een duif op Hem neer (Matth. 3:16,17; Luk. 3:21,22). Toen wist Johannes dat *Hij* de komende Christus was. Er was geen twijfel mogelijk. Dit was Degene die na hem zou komen en die bovendien eerder was dan hijzelf - want Christus is God, te prijzen tot in eeuwigheid (Rom. 9:5)!

Bovendien klonk er bij Jezus' doop een stem uit de hemel, die zei: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik welbehagen heb gevonden' (Matth. 3:17). God Zelf hechtte het zegel van Zijn goedkeuring aan Zijn Zoon. Op dat moment kon Johannes niet langer zwijgen en riep hij uit: '*Zie, het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt*' (Joh. 1:29).

Zien op Jezus

Zoals gezegd heeft Johannes de aandacht van de mensen, en ook van zijn eigen discipelen, niet op zichzelf maar uitsluitend op Christus willen vestigen. Vandaar de oproep: Zie op Hem, het Lam Gods! Die oproep is nog steeds van kracht. Wij moeten zien op Jezus, en op Jezus alleen. Wij moeten Hem aan-

schouwen en beschouwen, terwijl wij van alle andere dingen afzien en het oog uitsluitend op Hem gericht houden (vgl. Hebr. 3:1; 12:2,3). In Hem alleen is immers het heil te vinden, in Hem is er verlossing en vergeving van zonden, in Hem is er vrijspraak, in Hem is er rechtvaardiging, in Hem is er bevrijding van de macht van de zonde, in Hem is er eeuwig leven.

Laten wij daarom zien op Hem. Wij moeten *als verloren zondaars* op Hem zien om gered te worden, om het leven en het heil in Hem te vinden. Maar wij moeten ook *als verlost* op Hem blijven zien. Wij mogen Hem niet uit het oog verliezen. *Hij* moet ons hart en ons leven vullen, en als volgelingen van Hem moeten wij Hem steeds in het oog houden. De gedachte van het zien op Zijn heerlijke Persóón vinden wij speciaal in vers 36, terwijl het in vers 29 meer gaat om de verlossing die er is in Zijn bloed, om het wérk dat Hij heeft volbracht. Hij is het Lam van God dat de zonde van de wereld wegneemt.

Wannéér droeg Christus de zonden?

Vaak wordt Johannes 1:29 zó uitgelegd, dat Christus bij Zijn doop al de Zondendrager werd, onze zonden toen reeds op Zich nam en ze wegdroeg - naar, of tot op, het kruis. Maar dit is een ernstig misverstand, dat zowel afbreuk doet aan Christus' reine mensheid als aan de kracht van de verzoening die Hij tot stand bracht op het kruis van Golgotha.

Tijdens Christus' leven op aarde kende Hij een voortdurende, ónonderbroken gemeenschap met de Vader, die telkens opnieuw vol welbehagen op Hem

neerzag. Zou dat mogelijk geweest zijn wanneer Christus vanaf Zijn doop reeds beladen was met onze zonden? God kan toch geen gemeenschap hebben met het kwaad? Daarom moeten wij deze gedachte met kracht van de hand wijzen. Christus kon zeggen: 'Hij die Mij heeft gezonden, is *met* Mij; Hij heeft Mij *niet alleen* gelaten, omdat Ik altijd doe wat Hem welbehaaglijk is' (Joh. 8:29).

Zijn reine en smetteloze leven kende geen spoor van zonde, maar op Golgotha heeft Hij onze zonden in Zijn lichaam gedragen op het hout (1 Petr. 2:24). Toen werd Hij onder de overtreders geteld en heeft Hij veler zonden gedragen (Jes. 53:12). Het 'dragen' heeft de zin van 'uitboeten'. Het is een term die ontleend is aan het *opofferen* van offers op het altaar. Toen Christus op Golgotha de Zondendrager werd en in de drie uren van duisternis tot zonde werd gemaakt, moest God Zijn aangezicht voor Hem verbergen en onderging Hij het oordeel van de Godverlatenheid - maar niet eerder! Daarom zijn de bewoordingen van Zondag 15 van de Heidelbergse Catechismus, dat Christus 'den gansen tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, den toorn Gods tegen de zonde des gansen menselijken geslachts gedragen heeft' niet correct. Het lijden voor onze zonden in het oordeel van God is duidelijk beperkt tot het kruis.

Voor wie droeg Christus de zonden?

Christus is het Lam dat de zonde (enkelvoud!) van de wereld wegneemt. In 1 Johannes 2:2 wordt Hij dan ook het Zoenoffer of de Verzoening voor de gehele wereld genoemd. Dit thema van de veelomvattend-

heid van het verzoeningswerk heeft eveneens aanleiding gegeven tot allerlei misverstanden. Enerzijds is het werk van Christus toereikend voor álle zonden van álle mensen, maar anderzijds krijgen alleen diegenen die geloven daadwerkelijk deel aan de verzoening met God. Zij die Christus verwerpen, moeten echter zelf boeten voor hun zonden. Hoewel het aanbod van Gods genade reëel en universeel is, leert de Schrift geen ‘alverzoening’ (d.i. de leer dat uiteindelijk de hele schepping, inclusief de gevallen engelen, met God verzoend zal worden) en ook geen ‘algemene verzoening’ (d.i. de leer dat de verzoening voor allen tot stand gebracht is en niet beperkt is tot de uitverkorenen).

Wij kunnen bij deze verzen in het Evangelie en de eerste Brief van Johannes echter wel denken aan de nog toekomstige herschepping van alle dingen, aan het wegdoen van de zonde uit de kosmos en het tot stand brengen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waarin gerechtigheid woont. Christus’ werk als het Lam van God is de grondslag daarvan (vgl. Kol. 1:20). Zij ‘die onder de aarde zijn’ (Fil. 2:10), de verlorenen, de gevallen engelen, hebben geen deel daaraan. Hun deel is in de poel van vuur.

Alleen in vers 29 lezen wij deze toevoeging: ‘...dat de zonde der wereld wegneemt’. Het gaat hier dus om de uitgestrektheid van het *werk* van Christus, terwijl het in vers 36 uitsluitend gaat om de heerlijkheid van Zijn *Persoon*. Wanneer wij deel hebben gekregen aan het resultaat van Christus’ verzoeningswerk, doordat wij in het geloof ons oog op Hem hebben gericht, dan zullen onze ogen ook steeds meer opengaan voor Zijn persónlijke glorie.

Zijn heerlijkheid trok de beide discipelen van Johannes zó aan, dat zij als vanzelfsprekend Christus *navolgden* en ook voortaan bij Hem wilden *verblijven* (vs. 37vv.). Dat is de normale geestelijke groei die een gelovige doormaakt, wanneer hij zich tot Christus voelt aangetrokken. En als wij bij Hem blijven, in gemeenschap met Hem leven, zullen wij steeds meer onder de indruk komen van Wie Hij is, van al de verschillende aspecten van Zijn heerlijkheid.

Het Lam van Góð

Christus is het Lam van God en de Verzoener van onze zonden. Hij is niet slechts *een* Lam, maar Hij is *het* Lam. Hij heeft een uniek werk volbracht op het kruis van Golgotha, een werk dat nooit meer herhaald hoeft te worden. Degenen die door Hem tot God naderen, zijn eens voor altijd verzoend, voor eeuwig gereinigd en geheiligd.

Christus is het *ware* Offerlam, en Hij is gekomen in de volheid van de tijd (Gal. 4:4), op de tijd die door God tevoren was bepaald en die om zo te zeggen het centrum en het hoogtepunt van de wereldgeschiedenis was. Alle honderdduizenden lammeren die onder het oude verbond waren geofferd, waarvan het bloed slechts tijdelijk de zonden kon bedekken, wezen heen naar dit Lam - het Lam van Góð.

Johannes keek vol bewondering naar Hem op, en hierdoor maakte hij om zo te zeggen een begin met de *aanbidding* van het Lam, een begin met de *eredienst* rondom het Lam - die nu in de Gemeente wordt voortgezet en die bovendien tot in alle eeuwigheid zal worden voortgezet in de hemel (zie Openb. 5:6vv.).

Het feit dat Christus het *Lam* is geworden zegt ons ook iets over Zijn Persoon, Zijn gezindheid. Johannes de Doper zag een volwassen Man voor zich staan, Iemand van ongeveer dertig jaar oud. Toch sprak hij niet over Hem als een sterke Held, de *Leeuw* uit de stam van Juda, de Koning van Israel - hoewel Hij dat óók was (Openb. 5:5). Johannes zag Hem als het Lam van God, als de lijdende Messias die Zich stil en zwijgend naar de 'slachtbank' zou laten leiden (Jes. 53:7).

Bovendien moeten wij bedenken dat Christus het Lam van Gód is. Hij is niet het Lam van Abraham, of van een van de andere aartsvaders - hoewel Hij ongetwijfeld voor hun zonden heeft geboet. Hij is niet het Lam van Israel, of het Lam van de Gemeente - hoewel zowel het áárdse als het hémelse volk van God hun heil uitsluitend aan Hem te danken hebben. Nee, Christus is in de eerste plaats het Lam van Gód.

Hoe moeten wij dit verstaan? In tweeërlei opzicht is Christus het Lam van Gód:

- Hij is *door God* van eeuwigheid uitverkoren om het Lam te worden.
- Hij is *voor God* het Lam ten brandoffer geworden.

Christus is het Lam dat is 'voorgekend voor de grondlegging van de wereld' (1 Petr. 1:20). Toen de wereld nog niet bestond en de mensen nog niet waren geschapen, heeft God Zijn Zoon al apart gesteld als het Lam. En toen Christus op aarde kwam, in de volheid van de tijd, heeft God Hem een lichaam toebereid, opdat Hij in dit lichaam zou kunnen lijden en sterven. Het Lam is dus *door God* toebereid. Maar het Lam is ook in de eerste plaats *voor God* toebereid, want Christus is gestorven met het uitgesproken

doel om Zijn God en Vader te verheerlijken en Hem groot te maken.

Het Lam ten brandoffer

Daarom was Christus ook het Lam ten *brandoffer* - en brandoffers werden op het altaar geheel en al verteerd tot een liefelijke reuk voor God (Lev. 1). Het 'brandofferaspect' van het werk van Christus zien wij met name in het Johannesevangelie, waar het sterven van Christus steeds in verband met de *verheerlijking* van de Vader wordt gebracht (Joh. 10:17,18; 17:4; 18:11).

Dat Christus het Lam van God, het Lam ten brandoffer was, wordt reeds aangeduid in Genesis 22. Heel treffend zegt Abraham daar tegen zijn zoon Izak, die als een lam op het altaar werd gelegd: 'God zal *Zichzelf* voorzien van een lam ten brandoffer, mijn zoon' (Gen. 22:8). In die geschiedenis voorziet God dan in een plaatsvervangend offer, een ram die met zijn horens was verward in het struikgewas, en daarom noemt Abraham die plaats: 'De HEERE zal erin voorzien' (vs. 14). Voor Christus, de Zoon van de Vader, was er echter géén plaatsvervanging mogelijk. God had Hem bestemd om het Offerlam te worden; er was geen andere oplossing voor het zondevraagstuk.

God Zélf voorzag in het ware Offer, en dit Offer heeft voldaan aan al Zijn heilige en rechtvaardige eisen. God is geëerd, daar waar de zonde van de mens Hem had onteerd en Zijn liefde en waarheid in twijfel had getrokken. God rust in het volbrachte werk van Christus op het kruis van Golgotha, waarvan de

waarde tot in eeuwigheid tot Hem opstijgt als een liefelijke reuk (lett. een 'reuk van rust'). En Christus is tegelijkertijd ook het rustpunt voor óns hart en geweten. Wij mogen weten dat al onze zonden door Zijn zoenbloed zijn weggedaan, en dat Hij ons tot de Vader heeft gebracht.

De weg van Christus hier op aarde was een weg van diepe vernedering. Hij ging van de kribbe naar het kruis, en Hij ging die weg van smaad en lijden gewillig en geduldig. Wat een bewonderenswaardige Heiland hebben wij, die kwam om Gods wil te doen en Zichzelf op te offeren als het ware spijsoffer en brandoffer, zondoffer en schuldoffer. Laten wij Hem steeds prijzen!

*O Lam, voor onze zonden
op Golgotha geslacht,
U wordt uit vele monden
de lof en eer gebracht!
Door liefde, Heere, gedreven
hebt U aan 't kruis geboet.
U gaf voor ons uw leven
en kocht ons met uw bloed.*

2. *Christus in Zijn lijden*

Psalm 22 als Messiaanse psalm

*O dag van smaad, van smarten en van plagen,
toen U, Heere Jezus, onze zonden droeg,
geheel de toorn van God hebt moeten dragen
en 't zwaard van Zijn gerechtigheid U sloeg.*

Het lijden van Christus

Psalm 22 is een bekende psalm voor iedereen die de Bijbel enigszins kent. Deze psalm spreekt heel nadrukkelijk over het lijden van Christus, maar gaat toch niet breedvoerig in op de *gevolgen* van Zijn werk voor ons - zoals vergeving van zonden, vrede met God, etc. In de tweede helft van de psalm vinden wij echter wel een algemeen overzicht van de verreikende resultaten van Christus' dood en opstanding. Meer bijzonderheden over de gevolgen van Zijn volbrachte werk vinden wij in andere Messiaanse psalmen, en wat de Gemeente betreft uiteraard in het Nieuwe Testament.

Psalm 22 is echter wel het *fundament* van dit alles, zowel van de persónlijke ervaring van de vergeving der zonden (zoals wij die bijvoorbeeld vinden in Ps. 32), als van alle zegeningen voor Israël, voor de Gemeente en voor de aarde in het vrederijk. Het kenmerkende van deze psalm is eigenlijk dat hij *Christus Zélf* aan ons voorstelt in heel de reikwijdte van Zijn lijden, maar bovenal in het lijden van de Godverlat-

enheid - en dat is de grondslag van ons heil. Zonder deze diepste vorm van het lijden van Christus zouden alle andere vormen van Zijn lijden zonder zegenrijke gevolgen voor ons zijn gebleven.

Wij kunnen dus wel stellen dat deze psalm het *morele middelpunt* is van het hele Boek van de psalmen. Psalm 22 toont ons het werk van de Heere Jezus als de grondslag van al de zegeningen die wij in de rest van het Boek vinden en van de vervulling van Gods raad ten aanzien van Zijn volk en van de aarde. Wij staan hier voor het grote geheim van Gods gedachten, zowel ten aanzien van Zijn eigen heerlijkheid als ten aanzien van óns heil en ónze zegen: het lijden van Christus in de drie uren van duisternis op het kruis van Golgotha.

Deze psalm tekent met name het zondoffer-aspect van het werk van Christus, het lijden van de Godverlatenheid dat Hij als de Zonedrager onderging. God moest Zijn heilig aangezicht voor Hem verbergen. Gods heilige toorn ten opzichte van de zonde werd in de offerwetten tot uitdrukking gebracht door het voorschrift dat de zondoffers waarvan het bloed in het heiligdom werd gebracht, geheel en al verbrand moesten worden buiten de legerplaats (vgl. Hebr. 13:11-13). Zo heeft Christus geleden in de absolute eenzaamheid, in het verterende vuur van het Goddelijke gericht.

Het kruislijden

Het is merkwaardig en verootmoedigend dat wij zo vaak ertoe geneigd zijn dit buitengewoon belangrijke onderwerp te verwaarlozen en ons met minder be-

langrijke zaken bezig te houden. Maar het is inderdaad zo dat het om het allermoeilijkste thema gaat, waarmee gelovigen zich überhaupt kunnen bezighouden. Een zekere mate van geestelijke groei is hiertoe vereist. Wij kunnen uitweiden over onze zegeningen als christenen; en dat is ook goed en nodig om ons te bemoedigen en te vertroosten. Wij moeten daarbij echter nooit uit het oog verliezen dat alle zegeningen die wij bezitten slechts het resultaat zijn van Christus' lijden, met name Zijn verzoenend lijden in de drie uren van duisternis. Bovendien werpt dit centrale thema dat wij overdenken ook een helder licht op alle andere dingen. Dat brengt ons ertoe om ons met de hulp van de Heilige Geest met dit onderwerp bezig te houden.

Na het opschrift worden wij onmiddellijk, zonder enige inleiding, geconfronteerd met het grote feit van de Godverlatenheid die Christus onderging op het kruis, want wij horen de woorden van vers 2 uit de mond van de Heere Jezus op Golgotha (vgl. Matth. 27:46; Mark. 15:34). Dit is een van de meest diepzinnige, wonderbare en ondoorgrondelijke verzen uit de Schrift: *'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?'* Hij werd door God verlaten, opdat wij tot God gebracht zouden worden en nimmermeer verlaten zouden worden. Daarom is het voor ons als nieuwtestamentische gelovigen niet juist om psalm 22 op onszelf toe te passen - zoals dat in het calvinisme bij het zingen van de psalmen wel gebeurt. God is niet meer tégen ons, maar juist vóór ons. Hij verlaat Zijn kinderen niet. Doordat Hij Zijn eigen Zoon niet spaarde, kan Hij ons met Hem zelfs alle dingen schenken (Rom. 8:31-32). Deze psalm is dus bij uitstek een Messiaanse psalm, die de gevoelens van Christus Zélf vertolkt.

Zoals dat meestal het geval is in het Boek van de psalmen, brengen de éérste verzen de *hoofdgedachte* van de psalm tot uitdrukking. De zojuist geciteerde woorden van vers 2 zijn hier bovendien de inleiding tot het eerste hoofddeel, dat loopt tot het midden van vers 22 (zie de vertaling van het NBG). In dit eerste deel zien wij de Heere Jezus in Zijn lijden op het hout. Alles wat ons in deze verzen wordt beschreven, en wat erin tot uitdrukking wordt gebracht, komt overeen met wat er is gebeurd tijdens de zes uren, dus de gehele duur, van het kruislijden. Want hoewel wij hier (met name in de eerste verzen) het verzoenend lijden van Christus vinden, krijgen wij óók een uitvoerige beschrijving van al het lijden dat Hij *van de kant van de mensen* onderging en dat voorafging aan het lijden van de Godverlatenheid tijdens de drie uren van duisternis.

De reikwijdte van Christus' werk

In vers 22 vindt de grote wending plaats, wanneer Christus in de opstanding het antwoord van God ontvangt op al Zijn lijden. Het tweede deel van de psalm, vanaf vers 22b, stelt ons vervolgens de resultaten voor van wat Hij heeft doorgemaakt, de heerlijke 'oogst' van Zijn lijden. Wij vinden hier achtereenvolgens de zegenrijke gevolgen van Zijn dood en opstanding:

- voor het toenmalige joodse overblijfsel, dat volgens Hebreëen 2:12 is opgegaan in de Gemeente in de huidige genadetijd (vs. 23). Christus heft nu temidden van Zijn verlostten, die Hij Zijn broeders noemt, het loflied van de verlossing aan en prijst met hen de Vader;

- voor het toekomstige overblijfsel van Israël, zij die de Heere vrezen, de ootmoedigen die de aarde beërvan (vs. 24-27);
- voor degenen die uit de volken tot bekering zullen komen door de prediking van het evangelie van het koninkrijk, en voor de volken in het vrede-rijk (vs. 28-30);
- en tenslotte voor 'het komende geslacht', het volk dat geboren zal worden tijdens het duizendjarig vrede-rijk (vs. 31-32).

Christus voert alléén het woord in deze psalm, terwijl er in andere psalmen (zoals de voorgaande) meerdere sprekers zijn. Jezus Zélf geeft uitdrukking aan Zijn diepe lijden. Zijn woorden moeten dus wel doordringen tot ons hart en geweten. De grote betekenis van vers 2 blijkt ook uit het feit dat dit kruiswoord zowel door Mattheüs als Markus wordt geciteerd in zijn *oorspronkelijke vorm* (het Aramees). Deze evangelisten tekenen de Heere Jezus als het ware zond- en schuldoffer. Omwille van onze zonden werd Hij door God verlaten. Tevens wordt het *tijdstip* vermeld van dit kruiswoord: omstreeks of op het negende uur.

Waarom?

Op het 'Waarom?' van Christus antwoordt de gelovige zonder aarzeling: Het was voor mij! Het was vanwege mijn zonden! En alle verlost, zowel nu als in de toekomst, zullen daarmee instemmen. Maar er is nog een ànder antwoord op Christus' klacht, en dat wordt aangeduid in vers 4: 'Maar Gij zijt heilig'. Christus' lijden bracht Gods heiligheid en gerechtigheid ten opzichte van de zonde aan het licht. Het liet

zien dat God Zijn eigen Zoon niet spaarde, maar dat Hij als *de Heilige* Zijn aangezicht verborg voor Hem die in de drie uren van duisternis de Zondendrager was.

Zó werd de heerlijkheid van God, de heiligheid van Zijn wezen, in het licht gesteld door Hem die leed op het hout. Christus leed en stierf met het uitgesproken doel Zijn God en Vader te verheerlijken. Nu het grote werk van de verlossing is volbracht en Hij is opgestaan uit de doden, mogen wij als Zijn 'broeders' met Hem de Vadernaam prijzen. 'Ik zal Uw Naam aan Mijn broeders vertellen; in het midden der Gemeente zal Ik U prijzen'. Dat is een wezenlijk kenmerk van de christelijke positie.

3. *Wanneer heeft Christus voor ons plaats bereid in het Vaderhuis?*

'Ik ga heen om u plaats te bereiden'

Johannes 14:2

De vraagstelling

Is het een juiste voorstelling van zaken om te zeggen dat Christus nog steeds bezig is met het *plaats bereiden* in het Vaderhuis met de vele woningen (Joh. 14:2-3)? Is dit een eenmalig werk, of een voortdurende activiteit die pas voltooid is bij Zijn wederkomst?

De uitdrukking 'het huis van Mijn Vader' verwijst in eerste instantie naar de tempel te Jeruzalem (Joh. 2:16), die o.a. vertrekken ('woningen') voor de priesters bevatte. De Heere Jezus zegt dat Hij zou heengaan om voor Zijn discipelen plaats te bereiden. Dat zou Hij niet doen in het aardse Jeruzalem. Dat zou Hij niet doen in de tempel, die binnen afzienbare tijd zou worden verwoest. Nee, Christus ging heen naar de Vader. En daar bij de Vader, in het *hemelse* huis van Zijn Vader, zou Hij voor de Zijnen plaats bereiden. Daar waren vele woningen, vele 'priestervertrekken'. Daar zouden zij God en het Lam eeuwig groot mogen maken.

Wat houdt het plaats bereiden in?

Het plaats bereiden ziet op het gereedmaken van een verblijf, het kwartiermaken voor degenen die de boodschapper volgen (vgl. Luk. 9:52). Het woord 'bereiden' wordt o.a. gebruikt voor het bouwen van een stad ('Hij had hun een stad bereid', Hebr. 11:16), het klaarmaken van een toevluchtsoord ('een plaats, door God bereid', Openb. 12:6), en het banen van een weg (Openb. 16:12).

De Heere Jezus vergelijkt Zichzelf dus min of meer met een Gezant, die vooruit reist om een verblijf in gereedheid te brengen voor degenen die Hem zullen volgen. Dat laatste gaat pas in vervulling bij Zijn wederkomst voor de Zijnen, bij de opname van de gelovigen (Joh. 14:3; 1 Kor. 15:51-52; 1 Thess. 4:13-18). Hij komt persónlijk om Zijn bruidsgemeente te halen en weg te nemen van de aarde. De ontmoeting vindt plaats in de lucht, en dan zal Hij ons invoeren in het huis van Zijn Vader.

Dit werpt licht op een vaak gehoord misverstand in kerkelijke kring, waarbij het ontslapen in verband gebracht wordt met de belofte van de Heere Jezus in Johannes 14:1-3. Dat is echter niet juist, want het gaat daar om de belofte van Christus' wederkomst. Het binnengaan in het Vaderhuis vindt níét plaats bij het ontslapen van de gelovige, maar pas bij de opstanding! Met opgestane en verheerlijkte lichamen zullen wij het Vaderhuis betreden, zoals dat ook met Christus Zelf het geval was. Maar het is wel juist dat de ontslapenen nu reeds met Christus in het paradijs zijn, en daar in een staat van gelukzaligheid verkeren. Met Christus te zijn, is zelfs in de tussentoestand tot aan de opstanding zeer verre het beste (Luk.

16:25-26; 23:43; 2 Kor. 12:4; Fil. 1:23).

Het is ook een misverstand om uit Johannes 14 te concluderen dat het plaats bereiden een activiteit is *die voortduurt tot op het ogenblik van Zijn komst*. Een dergelijke gedachte zou immers afbreuk kunnen doen aan het éénmaal volbrachte werk van Christus op het kruis van Golgotha. Ze is ook in tegenspraak met de woorden van de Heere Jezus Zelf. De vele woningen in het huis van de Vader *waren* er al (14:2), ze moesten alleen *toebereid* worden voor verlore mensenkinderen. Hoe is dit nu tot stand gebracht? Het antwoord is heel eenvoudig: door één enkele daad, en wel doordat Christus voor ons *als Mens* is binnengegaan in het hemelse heiligdom. Op die manier is Hij onze Wegbereider en Plaatsbereider geworden, zodat Hij véle zonen tot heerlijkheid kan leiden (Hebr. 2:10).

Christus zal het Vaderhuis vullen met verlore en verheerlijkte mensenkinderen. Hij is nu reeds door God gekroond met eer en heerlijkheid. Hij is de Koning der ere, geweldig in de strijd. Hij heeft al Zijn vijanden verslagen: zonde, dood en Satan. Hij heeft Zich gezet aan de rechterhand van de Majesteit in de hoge. Wie is Hij? Niemand minder dan de Mens Christus Jezus, en tegelijkertijd de eeuwige Zoon van de Vader. Dat is het grote geheim van Zijn Goddelijke Persoon. Op dit tweede aspect van Zijn Persoon, nl. dat Hij de eeuwige Zoon van de Vader is, ligt in het Evangelie naar Johannes de nadruk.

Christus keerde terug naar *de Vader* die Hem gezonden had. Hij keerde terug in de vertrouwelijke sfeer van *het Vaderhuis*, waar de Vader en de Zoon en de Heilige Geest van alle eeuwigheid hebben gewoond.

Hij ging terug naar de plaats waar alles sprak van de warmte en de intimiteit van de eeuwige liefde van de Vader voor de Zoon (vgl. Joh. 17:24). Die bijzondere plaats hééft Hij nu voor mensen toebereid doordat Hij als de Eersteling van een grote oogst daarin is binnengegaan. De reeds genoemde verwijzing in de Hebreënbrieff is in dit verband ook van belang, want die zegt dat het hemelse vaderland, de hemelse stad reeds voor de pelgrims is toebereid: 'Hij had hun een stad bereid'.

Onze toebereiding

Iets anders is natuurlijk dat Christus Zich nu in de hemel ook volkomen inzet voor de Zijnen, en dat Hij dat zal doen totdat Hij komt om ons te halen. Hij is actief als onze Hogepriester bij God (Hebr. 7:25), en tevens als onze Voorspraak bij de Vader (1 Joh. 2:1). Hij behartigt onze belangen bij Zijn God en Vader, en Hij doet dat op een volmaakte wijze. Maar dit is een onderwerp op zich. Als Hogepriester houdt Hij Zich bezig met onze *zwakheden*, als Voorspraak met de *zonden* die wij als gelovigen helaas nog bedrijven en die het genot van onze gemeenschap met de Vader verstoren. Deze verschillende activiteiten van onze Middelaar zijn uiterst noodzakelijk voor ons om veilig het einddoel van de pelgrimsreis te kunnen bereiken. Kort samengevat: ze zijn nodig *om ons toe te bereiden* voor het Vaderhuis, terwijl dit huis zelf reeds lang geleden door Christus *voor ons is toebereid*.

4. Wanneer is Christus met Zijn eigen bloed het hemelse heiligdom binnengegaan?

Twee misvattingen ten aanzien van het volbrachte werk van Christus

De vraagstelling

Wanneer is Christus met Zijn eigen bloed het hemelse heiligdom binnengegaan? Is dit direct na Zijn opstanding gebeurd, of pas bij Zijn hemelvaart?

Géén van beide gedachten is juist. De eerste gedachte is gebaseerd op een onjuiste uitlegging van Johannes 20:17, de tweede op een verkeerde interpretatie van Hebreëen 9:12. De opgestane Christus zegt in Johannes 20 tegen Maria Magdalena dat zij Hem niet mag aanraken, omdat Hij nog niet is opgevaren naar Zijn Vader. Maar later op de opstandingsdag wordt dat de vrouwen en de discipelen wél toegestaan (Matth. 28:9), ja, zelfs bevolen (Luk. 24:39).

Een ‘verborgen’ hemelvaart?

Hierop baseren sommige uitleggers uit de ultradispensationalistische school* de theorie van een ‘verborgen hemelvaart’: de opgestane Heere zou na Zijn

verschijning aan Maria Magdalena éérst ten hemel gevaren zijn om daar Zijn bloed voor de troon van God te brengen, en vervolgens zou Hij Zijn verschijningen aan Zijn discipelen op aarde hebben voortgezet gedurende veertig dagen tot op Zijn eigenlijke en zichtbare hemelvaart (Hand. 1:3).

Het moet mij van het hart dat dit een puur menselijke en aardse voorstelling van zaken is, een theorie die in haar consequenties zelfs afbreuk doet aan de heilsfeiten (zowel aan het éénmaal volbrachte werk van Christus, alsook aan Zijn waarachtige hemelvaart). De leer van een dubbele hemelvaart is in strijd met de Schrift. Van uitleggers met dergelijke leringen kan men niet zeggen dat zij het Woord van de waarheid recht snijden (2 Tim. 2:15). Het probleem is dat zij een aanknopingspunt zoeken in een enkele Bijbeltekst om daar vervolgens een theorie op te bouwen, een louter menselijke gedachtenconstructie. Wij moeten echter Schrift met Schrift vergelijken en ons niet laten verleiden tot een eigen uitlegging van het geïnspireerde Woord (2 Petr. 1:20-21).

Het is volbracht!

Want wannéér heeft Christus nu eigenlijk Zijn werk volbracht? Het is niet nodig in onzekerheid daarover te verkeren, want het op één na laatste kruiswoord luidde: 'Het is volbracht!' (Joh. 19:30). Dat was omstreeks het einde van de drie uren van duisternis, op het negende uur van de dag. Terwijl dus op het templein op dat uur van de dag het avondbrandoffer moest worden gebracht, offerde Christus als het ware Lam Zichzelf door de eeuwige Geest vlekkeloos aan God (Hebr. 9:14). Hij gaf Zijn leven over in

de dood en beval Zijn geest in de handen van Zijn Vader.

Toen was Zijn werk volbracht en had Hij ook Zijn bloed, zo rijk aan waarde, in het hemelse heiligdom gebracht. Machtige tekenen in de natuur, en in het aardse heiligdom, gaven hiervan getuigenis. Toen Jezus de geest gaf, scheurde het voorhangsel van het tempelhuis van boven naar beneden in tweeën; en de aarde beefde en de rotsen scheurden (Matth. 27:51). Zodrà het ware Offer gebracht was, was ook het werk van de verzoening voltooid en droeg Christus (om het beeld van de Grote Verzoendag te gebruiken) als de ware Aäron Zijn offerbloed in het binnenste heiligdom. Hij was op Golgotha niet alleen het ware Offer, maar ook de ware Hogepriester die Zijn kostbaar bloed aan God aanbood.

Het is belangrijk om dit vast te houden, ook al gaat het ons menselijk verstand ver te boven. Het is een gééstelijke realiteit, zoals ook onze reiniging door Christus' bloed een gééstelijke werkelijkheid is. Wij worden immers ook niet létterlijk besprenkeld met het bloed van Christus, maar toch reinigt het ons van alle zonde (1 Joh. 1:7). Christus heeft Zijn werk eens voor altijd op Golgotha volbracht, en het hoeft nooit meer herhaald te worden. Zijn persóónlijke hemelvaart - veertig dagen na Zijn opstanding - is hierop gegrond en vloeit hieruit voort.

De Grote Verzoendag

Het is ook nuttig om op te merken dat het ritueel van Leviticus 16 niet in alle details op een letterlijke wijze kan worden toegepast op het werk van Christus. Dat

heeft al vaker tot misvattingen geleid. De vervulling door Christus 'overstijgt' heel vaak de beelden van het Oude Testament. Zo ging de hogepriester op de Grote Verzoendag maar liefst *driemaal* het heiligdom binnen: resp. (1) met reukwerk, (2) met het bloed van een jonge stier, en (3) met het bloed van de eerste bok ten zondoffer voor de vergadering der Israëlieten.

Welnu, het is volkomen duidelijk dat Christus' verzoeningswerk niet uit twee of drie afzonderlijke stappen bestaat. Het onderwijs van de Hebreeënbrief is juist dat Hij éénmaal het offer van Zijn leven heeft gebracht en nu eens voor altijd is ingegaan in het heiligdom, na een eeuwige verlossing verworven te hebben.

Maar zegt de Hebreeënbrief dan niet dat Christus *met* Zijn eigen bloed in het heiligdom is binnengegaan (Hebr. 9:12)? Zo staat het wel in de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap, maar letterlijk staat er in het Grieks dat Hij *door* Zijn eigen bloed is ingegaan (vgl. de Statenvert. en de Herziene Voorhoevevert.). Deze laatste vertaling voegt er in een noot aan toe dat het woordje 'door' hier het beste is op te vatten als 'gekenmerkt door'. Christus ging *op grond van, uit hoofde van* de grote waarde van Zijn offerbloed bij Zijn hemelvaart als de verheerlijkte Mens glorieus de hemel binnen. Zo is Hij voor altijd gaan zitten aan Gods rechterhand.

Dat Hij bij Zijn hemelvaart Zijn bloed 'letterlijk' bij Zich droeg, of dit 'letterlijk' gesprekend heeft op Gods troon, is dus een verkeerde voorstelling van zaken. Het is een verwarring van de oudtestamentische typen met de nieuwtestamentische werkelijkheid, van de schaduwen met de realiteit die van

Christus is (Kol. 2:17).

Tenslotte ligt daar nog de vraag: Wat was dan de zin van het verbod dat Maria Magdalena kreeg om de Opgestane aan te raken, en in welk verband staat dit met Zijn hemelvaart? Dit heeft te maken met het karakter van het Johannesevangelie. Maria moest leren begrijpen dat zij na Christus' opstanding in een totaal andere relatie tot Hem zou staan. Zij kon Hem nu niet meer 'aanraken' of 'vasthouden' als de Messias van Israël, zoals dat voor Zijn lijden en sterven het geval was geweest. Maria zou, en dat gold ook voor de discipelen, door Zijn hemelvaart en de daaropvolgende uitstorting van de Heilige Geest, in een geheel nieuwe verbinding met Hem worden gebracht. Het was het nuttig voor hen en voor ons dat de Heere Jezus heenging tot de Vader (Joh. 16:7). Hij nu is het Hoofd van een nieuwe 'familie', en wij zijn nu de 'broeders' van de verheerlijkte Mens in de hemel. Wat een voorrecht!

* het zg. ultradispensationalisme onderscheidt ook binnen het kader van de nieuwtestamentische heilsgeschiedenis méérdere bedelingen, een aparte joodse en een christelijke Gemeente, aparte Brieven voor joden en voor christenen, een 'lager' en een 'hoger' gedachtegoed dat uitsluitend in de 'gevangenisbrieven' van Paulus zou zijn vervat etc.

Deel II

Gemeenteleven

5. *Het onderscheid tussen Israël en de Gemeente*

Opmerkingen over Israël en de Gemeente, verbond, doop en avondmaal

Wat is een christen?

Onlangs werd ik in een briefwisseling geconfronteerd met de vraag: Waren de oudtestamentische gelovigen reeds met Christus verenigd? In het calvinistische verbondsdenken dat een dergelijke visie verdedigt, valt de nadruk op de schepping en de zondeval - en dan op het 'genadeverbond' dat God met de gevallen mens zou hebben gesloten. Dit denken draagt door haar ene verbonds- en kerkvisie, waarin Israël vereenzelvigd wordt met de kerk, een sterk oudtestamentisch stempel. Daarbij maakt het eigenlijk niet zoveel uit of men nu vóór of nà de komst van Christus leeft. Allen zouden in hetzelfde heil delen, dezelfde positie bezitten, in dezelfde erfenis delen.

Maar is dit correct? Zou het geen verschil maken of wij nu vóór of nà de komst van Christus leven? De Schrift leert anders. De verlossing in Christus, Zijn sterven en opstanding en hemelvaart, en alles wat daaruit voortvloeit: dat is het grote *middelpunt* van de Schrift en van de heilsgeschiedenis. Dat is dan ook beslissend voor onze positie als gelovigen. De oudtestamentische heiligen waren geen 'christenen',

geen gelovigen in de níeuwtestamentische zin van het woord (hoewel oudtestamentische en nieuwtestamentische heiligen anderzijds essentiële dingen gemeenschappelijk hebben, zoals boete, vergeving e.d.)

De gelovige Israëlieten zagen wel verlangend uit naar de komst van de Messias. Sommigen zagen zelfs een glimp van Zijn toekomstige heerlijkheid, zoals Abraham, die zich erop verheugde dat hij de dag van Christus zou zien (Joh. 8:56). Zie ook 1 Petrus 1:10-12, waar wij lezen over het getuigenis van Gods Geest in de Bijbelschrijvers. De dingen die zij bedienden aangaande Christus' lijden en heerlijkheid, worden nu pas geschonken in het evangelie. Zij worden nu pas toegepast aan de harten van de gelovigen door de Heilige Geest die van de hemel is gezonden.

Dit verlangen van de oudtestamentische profeten naar de komst van de Messias, dit uitzien naar Zijn dag, betekent echter níet dat zij reeds met Christus verenigd waren. Of dat zij evenals wij leden van Christus' lichaam zouden zijn hier op aarde. Christus was immers nog niet op aarde gekomen, Hij had het werk van de verlossing nog niet volbracht, de Heilige Geest was nog niet uitgestort op aarde. Hoe konden deze Israëlieten dan met Hem verenigd zijn, terwijl Hij nog niet eens gekomen was? Laat staan dat zij met een hémelse Christus, d.i. een verheerlijkte *Mens* in de hemel, verenigd zouden kunnen zijn?

Dat zijn allemaal níeuwtestamentische zegeningen, en dat geldt ook van de blijvende inwoning van de Geest in de gelovige, want 'de Geest was er nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was' (Joh. 7:39). De Trooster ging uit van de Vader en van de verheerlijkt-

te Christus na Diens terugkeer in de hemel (Joh. 14-16). Van de oudtestamentische gelovigen kan men slechts zeggen dat zij op Christus hóópten. Werkelijke éénmaking met Christus was pas mogelijk na Zijn dood en opstanding. Vergelijk in dit verband ook Christus' eigen uitspraak over het tarwegraan dat alléén bleef en in de aarde moest vallen en sterven om vervolgens vrucht te kunnen dragen (Joh. 12:24; zie ook Jes. 53, vooral vers 10).

Het ontstaan van de Gemeente

Niet vanaf Adam, of vanaf het begin van het 'genadeverbond', maar vanaf de Pinksterdag bouwt Christus Zijn Gemeente door middel van het bijeenvergaderende werk van de Heilige Geest. Zó heeft Hij het ook aangekondigd tijdens Zijn leven op aarde: 'Op deze petra (rotsgrond of Rots, d.i. de opgestane Christus, de Zoon van de levende God) zál Ik Mijn Gemeente bouwen' (Matth. 16:16,18). Dat was dus zelfs toen Christus op aarde was, nog toekomst! De Gemeente is *niet* simpelweg de voortzetting van Israël. De eenheid tussen het oud- en het nieuwtestamentische volk van God is *niet* zondermeer een Bijbels gegeven. Israël stond op een andere grondslag dan de Gemeente. De verschillen zijn groter dan de overeenkomsten.

De Gemeente is iets geheel nieuws. Zij is *niet* bij Israël ingelijfd, maar alle gelovigen uit Israël en uit de volken vormen nu sámen het 'lichaam' van de verheerlijkte Heere in de hemel. Inlijving in dit lichaam, in deze verlostte Gemeente vindt *niet* plaats door middel van de waterdoop (die men dan als tegenhanger van de besnijdenis beschouwt), maar door *de doop met de*

Geest. Lees 1 Korinthe 12:13 eens aandachtig: 'Want ook wij allen - uit Israël en uit de volken - zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt'. De persoonlijke inwoning van de Geest in de christen is de band met de hemelse Christus, ons Hoofd dat bóven is.

Doop en avondmaal

De wáterdoop daarentegen heeft te maken met onze positie op aarde. Wij zijn in de dood van Christus ondergedompeld en hebben de oude wereld die onder het oordeel ligt, daarmee verlaten om ons in de nieuwe opstandingswereld onder het gezag van de verrezen Heere te plaatsen en voortaan in nieuwheid des levens te wandelen (Rom. 6; 1 Kor. 10; 1 Petr. 3). De kinderen van de gelovigen behoren niet tot het 'lichaam' zoals zojuist geschetst, hoewel zij zich wel bevinden in de lichtkring van Woord en Geest. Zij behoren tot het volk van God in rúimere zin. Daarom worden zij in de nieuwtestamentische Brieven ook aangesproken op hun verantwoordelijkheid ten opzichte van hun ouders ('Gij kinderen...').

Jezus zégende de kinderen en beloofde hun het Koninkrijk, maar Hij dóópte hen niet! Ook in 1 Korinthe 7:14, waar sprake is van de aparte plaats van de kinderen, komt de doop niet ter sprake. Hun aparte plaats wordt bepaald door hun band met de gelovige ouder(s) en de heiligende invloed die daarvan uitgaat, niet door de waterdoop (die een téken van deze bijzondere positie is, mits er ook een waar geloof is). De waterdoop kan mensen niet tot leden van het nieuwe, voor de hemel bestemde Godsvolk maken. De waterdoop lijft ons niet in het lichaam van Christus in, dat gebeurt slechts door de doop met de Geest.

De doop met water gaat inderdaad vóórop, juist gezegd het geloof. Want 'wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden' (Mark. 16:16). Daarna volgt het avondmaal, dat uitdrukking geeft aan de eenheid van het 'lichaam' van Christus. Immers, 'wij velen zijn één lichaam' (1 Kor. 10:17). Dat 'lichaam' was in het Oude Testament onbekend. Weliswaar hadden de oudtestamentische gelovigen nieuw leven, leven uit God, dat hun geschonken werd in anticipatie op het werk van Christus. Zij bezaten dat echter niet in die rijke mate zoals het nu voor Christus' schapen geldt: het éeuwig leven, kennis van de Vader en van de [op aarde neergedaalde en naar de hemel teruggekeerde] Zoon, leven in overvloed door de uitstorting van de Heilige Geest (zie Joh. 10 en 17).

De specifieke plaats van de Gemeente

De Gemeente deelt niet alleen in alle geestelijke zegeningen van het nieuwe verbond dat aan Israël was beloofd, zij bezit nog veel méér. Specifiek nieuwtestamentische zegeningen zijn het lid zijn van het lichaam van Christus en het lid zijn van de familie van Gods kinderen. Die zegeningen gaan verder dan verbondsvoorrechten. Het hemelse Hoofd van het lichaam sluit toch geen verbondsbetrekkingen met Zijn leden, terwijl zij reeds door een levende band met elkaar zijn verbonden en geen lid iets kan doen zonder het Hoofd? Zo is het ook met het tweede aspect. De Vader sluit toch geen verbond met Zijn kinderen, met de leden van Zijn huisgezin, de voorwerpen van Zijn liefde? Een verbond sluit men met vreemden of met vijanden, eventueel met onderdanen. Maar dat doet men toch niet met eigen kinderen

waarmee men reeds door een onverbreekelijke liefdeband verbonden is?

De Gemeente is dus 'beter af' dan Israël, hoewel dat niet betekent dat er geen overeenkomsten tussen beide 'volken' zouden zijn of gemeenschappelijke zegeningen waarin zij allebei delen. Natuurlijk heeft het offer van Christus ook 'terugwerkende kracht' voor de oudtestamentische heiligen. Dat betekent echter níét dat oudtestamentische en nieuwtestamentische heiligen precies dezelfde positie en zegeningen genieten. Zoals gezegd heeft de Gemeente een unieke positie als het lichaam van het verheerlijkte Hoofd in de hemel. Dat is het geheimenis dat aan Paulus is toevertrouwd en dat in zijn Brieven wordt onthuld. Het gaat hierbij om hemelse, geestelijke zegeningen van vóór de grondlegging der wereld, terwijl het deel van Israël meer verband houdt met de aarde en dateert vanáf de grondlegging der wereld (vgl. Ef. 1:4 met Matth. 25:34).

Taak en toekomst van de Gemeente

Dit onderscheid in de verkiezing benadrukt dat het niet om hetzelfde volk van God gaat. De voortzetting, de continuïteit geldt alleen het aspect dat de Gemeente nu *Gods getuigenis* op aarde is. Israël is dat voordien geweest, maar het is tijdelijk terzijdegesteld. Wij treden in de voetsporen van het gelóóf van de aartsvaders en zijn daardoor geënt op de edele olijfboom, om vrucht voor God te kunnen dragen in deze wereld (Rom. 11). Wij staan als kandelaars, als Gods lichtdragers op aarde (Openb. 1). Die situatie zal voortduren totdat de Gemeente wordt opgenomen in heerlijkheid en de naamchristenheid haar

oordeel tegemoet gaat. Na de opname van de Gemeente hervat God Zijn betrekkingen met Zijn oude verbondsvolk.

De leer over de Gemeente (ecclesiologie) en over de toekomst (eschatologie) hangen nauw met elkaar samen. Het Griekse woord voor 'gemeente' of 'kerk' ('ekklesia') is trouwens een heel algemeen woord, dat niet alleen voor de volksvergadering in de woestijn (Israël) en voor de uitgeroepen uit Israël en de volkerenwereld (de Gemeente) wordt gebruikt, maar net zo goed voor de vergadering van stemgerechtigde Efeziërs (zie resp. Hand. 7:38; 5:11 en 19:32).

De Gemeente is uiteraard geen ongeplande tussenbedeling. Wij leven nu in een tussentijd - de periode tussen Christus' komst in het vlees en Zijn wederkomst - waarin God Zijn éeuwige raadsbesluiten verwezenlijkt die in het Oude Testament verborgen gebleven waren en die uitstijgen boven Zijn plannen, Zijn regerend handelen met Israël en met de wereld. Na de opname van de Gemeente hervat God weer Zijn openbare wegen met Israël, wat in het vreedrijk zal resulteren in een directe Godsregering over de aarde. De Gemeente heeft dan als het 'lichaam' van Hem die Hoofd over alle dingen zal zijn, een aparte hemelse plaats, terwijl het aardse Sion het centrum zal vormen van Zijn Messiaanse regering.

6. Aspecten van de prediking

Exodus 4:1-9

De roeping van Mozes is bijzonder leerzaam. Ze ging gepaard met drie tekenen, die ons tevens *drie aspecten van de prediking* voorstellen. Het is goed dat wij hierover nadenken, want wij leven in een tijd waarin tal van predikers het evangelie uitdragen met behulp van 'tekenen en wonderen'. Zij noemen dat kracht-evangelisatie (power-evangelism). Maar de tekenen die Mozes verrichtte ten aanschouwen van de ongelovigen, kunnen zij niet nadoen! En de geestelijke *lessen* die deze tekenen bevatten, ontbreken veelal ook aan hun prediking! Een bijbelgetrouwe prediking daarentegen plaatst Christus Zelf in het middelpunt van de aandacht (1), spreekt over de totale verdorvenheid van de mens (2), en kondigt ook het komende oordeel aan (3). Deze punten worden geïllustreerd door deze drie wonderen van Mozes, de man Gods.

Mozes' roeping

Mozes begon heel aarzelend aan het werk dat de Heere hem opdroeg: de verlossing van de Israëlieten uit Egypte. Hij bracht allerlei bezwaren naar voren, en zei telkens weer: *Máár dit...en máár dat*. Kennelijk was hij sterk veranderd nadat hij veertig jaar lang de kudde van zijn schoonvader Jethro had gehoed. Hij was een zachtmoedig en nederig man geworden; hij was inmiddels ook al tachtig jaar oud. Veertig jaar

daarvóór had Mozes zich heel anders opgesteld. Toen had hij uit eigen beweging zijn broeders opgezocht. Hij had gedacht dat de Israëlieten wel zouden begrijpen dat God hem als hun helper en redder had gezonden, maar zij beseften het niet en stootten hem van zich (Hand. 7:23vv.).

Nu was echter Gods tijd gekomen om Zijn volk te verlossen, en daarom moest Mozes terugkeren naar Egypte. God hield Zich aan Zijn beloften aan de aartsvaders. De opdracht die Mozes kreeg, was duidelijk genoeg en op al zijn tegenwerpingen kreeg hij uitvoerig antwoord. Hij kreeg zelfs de macht om *tekenen* te verrichten ten aanschouwen van de Israëlieten en hen op die manier te overtuigen van de geldigheid van zijn roeping. Het was kennelijk toen al zo dat het joodse volk tekenen begeerde, zoals Paulus later opmerkte (1 Kor. 1:22). Zij lijken in dit opzicht op de predikers die in onze dagen ernaar streven tekenen en wonderen te verrichten. Het valt echter te betwijfelen of dit Gods opdracht is in deze tijd. Mozes had die opdracht in ieder geval wel, en er lag eveneens een duidelijke boodschap opgesloten in de tekenen die hij verrichtte. Ze *betekenden* ook werkelijk iets. Ze zijn ook voor ons als nieuwtestamentische gelovigen van grote waarde.

Mozes, de machtige bevrijder van de zonen van Israël, is niet alleen een prachtig voorbeeld voor het persoonlijke geloofsleven. Hij is bovenal een type van Christus Zélf. De drie tekenen die Mozes mocht verrichten, spreken van de macht van Christus over de drie aartsvijanden van de mens: de satan, de zonde en de dood. Wanneer wij erover nadenken hoe Hij al deze vijandige machten heeft overwonnen, komen wij onder de indruk van Zijn majesteit en Zijn

Goddelijke roeping als onze Redder en Verlosser. Hij wordt dan *groot* voor ons, evenals Mozes werd grootgemaakt voor de ogen van de Israëlieten en van de Egyptenaren toen hij deze tekenen deed (Ex. 11:3).

De staf die een slang werd

Het eerste teken was dat van de staf, die een slang werd. God vroeg geen grote dingen van Mozes. Het was geen moeilijke vraag: Wat is er in uw hand? Het was slechts een herdersstaf. Mozes moest die staf afstaan en hem op de grond werpen. Zijn wij bereid om de middelen en mogelijkheden die wij bezitten, af te staan voor de dienst van God? God wil ons gebruiken, maar dat is alleen mogelijk wanneer wij ons leven aan Hem toewijden. In het geval van Mozes zien wij dat hij zijn staf weer terugkreeg en mocht gebruiken om het volk van God te hoeden en te leiden door de woestijn. Later werd deze eenvoudige herdersstaf zelfs 'de staf Gods' genoemd (Ex. 17:9). Met deze staf riep hij de plagen op over het land Egypte, spleet hij de wateren van de Schelfzee en kloofde hij de rots bij Horeb.

Deze staf sprak dus van de bijzondere autoriteit van Mozes, de man Gods. Vreemd genoeg veranderde de staf in een slang, zodra Mozes hem op de grond wierp. Wat heeft dit te zeggen? Het spreekt van de gevolgen van de zondeval, waarbij de satan zich meester maakte van dat wat aan de mens was toevertrouwd. Niet alleen Mozes was bekleed met gezag. Reeds bij Adam zien wij dat aan de mens autoriteit was geschonken, die hij moest uitoefenen in de verschillende relaties waarin God hem had geplaatst. Helaas is dat grondig bedorven door de

val van de eerste mens, die zich liet verleiden door 'de oude slang, die genoemd wordt duivel en de satan' (Openb. 12:9).

Maar gelukkig is er een *tweede Mens* gekomen, de Mens uit de hemel, d.i. Christus. Hij heeft de satan overwonnen en Hij is nu bekleed met alle macht in hemel en op aarde (Matth. 28:18). God heeft Hem geplaatst aan zijn rechterhand in de hemelse gewesten, bóven alle overheid, gezag, kracht en heerschappij en elke naam die genoemd wordt, niet alleen in deze, maar ook in de toekomstige eeuw (Ef. 1:20-22). Hij is de machtige Bevrijder van Zijn volk, die zelfs de macht van de satan in bedwang heeft - zoals Mozes zijn hand uitstreckte en de slang vastgreep, waarop zij een staf in zijn hand werd. Door het geloof is dit een realiteit voor ons, een duidelijk 'teken', ook al is het nog niet voor iedereen zichtbaar dat alle dingen aan Hem zijn onderworpen. Dat ogenblik zal straks wel komen, zoals het ook kwam voor Egypte (zie Ex. 7:8-13).

Steek uw hand in uw boezem

Er was echter nog een ander probleem dat om een oplossing vroeg. De Verlosser werd niet alleen geconfronteerd met de macht van de boze, maar ook met die van de zonde. Daarvan spreekt het tweede teken dat Mozes moest verrichten. Hij stak zijn hand in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, zie, zijn hand was *melaats*, sneeuwwit. De melaatsheid is een bekend beeld van de verderfelijke macht van het kwaad. Maar gelukkig bleef het niet daarbij: Mozes stak zijn hand opnieuw in zijn boezem en toen was ze weer gezond.

Dit teken toont ons Christus' overwinning over de macht van de zonde. Hij heeft de zonde afgeschafte door het slachtoffer van Zichzelf, doordat Hij voor ons tot zonde is gemaakt op het kruis van Golgotha (2 Kor. 5:21). Hij is het Zoenoffer voor onze zonden (1 Joh. 2:2). Hij heeft onze straf gedragen. Hij kan 'melaatsen' reinigen en wast hen witter dan sneeuw.

Ieder mens staat van nature 'melaats' voor God. De verkeerde daden die hij met zijn *hand* verricht, komen voort uit zijn zondige *hart*. Hij bedrijft niet alleen zonden, hij *is* een zondaar. Zodra wij dat erkennen en ons berouwvol tot God wenden, terwijl wij onze onreine hand in onze boezem steken, is er redding en reiniging mogelijk. Dat is slechts mogelijk op grond van het volbrachte werk van Christus. Voor ons die geloven, staat het buiten kijf dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde om zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid (Luk. 5:13, 24).

Water in bloed veranderd

Tenslotte was er nog een derde teken, maar dat was bestemd voor degenen die níét geloofden, degenen die geen acht sloegen op de beide eerste tekenen. Dat laatste wordt er nadrukkelijk bij vermeld. De aankondiging van het oordeel vormt óók een onderdeel van de prediking, zoals o.a. bevestigd wordt door Paulus' rede op de Areópagus (vgl. Hand. 17:30-31).

Mozes moest Nijlwater nemen en uitgieten op het droge, en het water veranderde dan in bloed. Dit sprak van het oordeel dat Egypte zou treffen, het oordeel van de dood (Ex. 7:14vv.). Dit oordeel zal zijn

tegenhanger vinden in de plagen van de eindtijd, die nog over de wereld moeten komen (Openb. 16:3-7). Dan is de tijd van de genade voorbij en wacht de ongelovigen slechts het doodsoordeel.

Dit laatste teken getuigt ervan dat Christus de macht heeft over dood en graf, de macht om gericht te oefenen (Joh. 5:22vv.). De Vader heeft héél het oordeel aan de Zoon gegeven, en Hij bezit nu de sleutels van de dood en het dodenrijk (Openb. 1:18). Maar wat zal het vreselijk zijn om Hem niet als Redder, maar als Rechter te ontmoeten en voor eeuwig te moeten ondervinden dat het loon van de zonde inderdaad de dood is (Rom. 6:23).

7. Een ontspoorde heiligingsleer

Zeven bezwaren tegen de leer van de Kerk van de Nazarener

In dit hoofdstuk volgt een kritische beoordeling van bepaalde *principes*, niet van *personen*. Het is altijd goed om dat onderscheid te maken, omdat niet iedereen in dezelfde mate behept is met de verkeerde beginselen die men aanhangt. Op pagina 10 (de paginanummers verwijzen naar het handboek dat de Kerk aan haar leden verschaft) wordt gesteld dat de Kerk van de Nazarener 'een protestantse kerk is'. Toch heeft de kerk niet alleen een kansel, maar ook een altaar, 'een plaats waar mensen kunnen bidden, gewoonlijk vóór de kansel' (pag. 11). Bij dit altaar ontvangt men zelfs 'vergeving van zonden', 'reiniging van de zonde'. Men kan er ook bidden om genezing e.d. (pag. 12).

Hebben wij nog een altaar?

1. De bovengenoemde altaardienst laat ons een vorm van ritualisme zien die vreemd is aan het Nieuwe Testament. Zo'n letterlijk altaar is in strijd met de christelijke eredienst, die een 'aanbidding in geest en waarheid' dient te zijn (vgl. Joh. 4). Priester en altaar (van aarde of steen, van hout, koper of goud): daarbij

gaat het om specifiek oudtestamentische inzettingen, die in de huidige bedeling niet letterlijk meer toepasbaar zijn (zie Ex. 20, 27 en 30).

Wel is het zo dat wij als christenen ook een altaar hebben volgens Hebrëeën 13:10, maar het verband maakt duidelijk dat het daar om de nieuwe plaats van eredienst gaat in tegenstelling tot die van het jodendom. Onze eredienst is niet gebonden aan plaats of tijd. Het gaat hier veeleer om een Persóón, door Wie wij voortdurend tot God kunnen naderen en onze lofoffers aan God kunnen opofferen: namelijk Christus Zelf, de levende en opgestane Heere. Hij is het Centrum van onze eredienst, ons geestelijke Altaar. En Hij is juist buiten de joodse legerplaats met haar altaren en overige rituelen voor ons gestorven, om door Zijn dood een einde te maken aan dit oude godsdienstige bestel. Dergelijke inzettingen kunnen wij dus niet zomaar opnieuw invoeren.

De heiligingsleer getoetst aan de Schrift

2. Nu wat betreft de heiliging. Volgens pagina 15 volgt de volkomen heiliging als een aparte zegen op de wedergeboorte. Als wij de volgorde van 1 Korinthe 6:11 aanhouden, gaat de heiliging van de gelovige echter vooraf aan de rechtvaardiging c.q. de bekering en de wedergeboorte. Vergelijk in dit verband ook 1 Petrus 1:2, waar de heiliging vooraf gaat aan de vergeving door de toepassing van Christus' bloed. Het heil in Christus is één en ondeelbaar, en daarom kunnen wij beter helemaal niet over een historische volgorde spreken.

Op pagina 19 wordt een en ander verder uitgewerkt,

en nemen wij kennis van de leer dat de erfzonde of de aangeboren verdorvenheid van de mens ook 'in het nieuwe leven van de wedergeboren mens blijft bestaan, totdat ze door de doop met de Heilige Geest uitgeroeid wordt'. Dit is de zg. leer van de 'volkomen heiligmaking', die op pagina 23 als volgt onder woorden wordt gebracht: 'Wij geloven dat de volkomen heiligmaking die daad van God is, nadat eerder de wedergeboorte heeft plaats gevonden, waardoor de gelovigen bevrijd worden van de geërfde zonde, of inwonende verdorvenheid, en in een staat van algehele toewijding aan God en tot de heilige gehoorzaamheid van volkomen liefde gebracht worden'. De volkomen heiliging wordt in deze visie praktisch geschonken na een daad van volkomen overgave en toewijding (nadat men dus al eerder een gelovige was geworden). Dit is 'een tweede werk van genade', en hierbij wordt 'de macht van de zonde uit ons leven weggenomen' (pag. 24).

Deze leer is in feite een variant op de roomse leer dat de erfzonde door de waterdoop zou worden afgewassen; alleen is de waterdoop hier vervangen door de doop met de Heilige Geest als middel tot reiniging. De Kerk van de Nazarener spreekt meer over de 'uitroeiing' of 'bevrijding' van de inwonende zonde. Maar hoe men het ook formuleert, deze leer is echt onbijbels. Een enkel woord van de apostel Johannes is voldoende om ons daarvan te overtuigen: 'Als wij zeggen dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf en de waarheid is niet in ons' (1 Joh. 1:8).

Perfectionisme is in strijd met Gods Woord. Zelfs Paulus was nog niet volmaakt (Fil. 3:12). Verder is het een complete verwarring van enerzijds de staat

van de gelovige, d.i. zijn volmaakte positie in Christus, en anderzijds zijn conditie, zijn praktische toestand die per definitie ónvolmaakt is en onvolkomen zal blijven tot de wederkomst van Christus. Inderdaad is onze oude mens met Christus gekruisigd, 'opdat het lichaam van de zonde te niet gedaan zou zijn, opdat wij niet meer de zonde dienen' (Rom. 6:6). Het kruis betekent het einde van ons leven in de zonde. Qua positie bevinden wij ons buiten het machtsgebied van de zonde. Maar met dit te niet doen van het lichaam van de zonde is het net zo gesteld als met het vernietigen of te niet doen van de duivel (Hebr. 2:14). Het is principieel gezien waar, want de overwinning is behaald op Golgotha. Maar praktisch gezien moet er heel wat gebeuren voordat er met de zonde en met de satan definitief is afgerekend. Natuurlijk mogen wij leven vanuit Christus' overwinning. Naarmate dat het geval is en wij wandelen door de Geest, zal de zonde geen heerschappij over ons hebben. Dat is echter meer een geestelijk groeiproces, dan het gevolg van een bijzondere ervaring, van één enkele daad van toewijding of overgave.

Kunnen gelovigen nog verloren gaan?

3. Heel merkwaardig is vervolgens de opvatting 'dat de mens, zelfs na de ervaring van de wedergeboorte en volkomen heiliging, van de genade kan vervallen en, tenzij hij zich bekeert van zijn zonde, zonder hoop voor eeuwig verloren is' (pag. 20,21). Dit is wat men wel noemt 'de leer van de afval der heiligen'. Hierover is voldoende lectuur beschikbaar. Ware gelovigen kunnen niet verloren gaan. Dit is duidelijk in strijd met de eeuwige zekerheid van het heil.

Christus geeft Zijn schapen het eeuwige leven, 'en zij zullen geenszins verloren gaan in eeuwigheid en niemand zal ze rukken uit Mijn hand' (Joh. 10:28).

Dit maakt de leer van de 'volkomen heiligmaking' wel erg twijfelachtig. Was de zonde dan dus toch niet uitgeroeid door de doop met de Geest? Hoe komt de zonde zo plotseling weer terug in het leven van iemand die de 'volkomen heiligmaking' bezat? Met deze leer van de afval der heiligen ondergraaft men de eigen heiligingsleer. Die consequentie moet men onder ogen willen zien!

Andere bezwaren

4. Dit gedeelte, dat eigenlijk handelt over de vrije wil van de mens, schetst trouwens een behoorlijk optimistisch mensbeeld. Er wordt op pagina 21 namelijk gesuggereerd dat wij net zoals Adam en Eva kunnen kiezen tussen goed en kwaad. Als gevallen zondaars zijn wij echter niet in dezelfde positie als Adam vóór de val. De macht van de zonde beheerst ook onze wil, zodat wij van nature onmachtig zijn om het goede te verkiezen. Levensvernieuwing is ook op dit punt noodzakelijk.

5. De leer van de afval der heiligen leidt ook tot de leer van een partiële of gedeeltelijke opname van de gelovigen. 'Indien wij in Hem blijven, zullen wij met de opgestane heiligen opgenomen worden om de Heere tegemoet te gaan in de lucht' (pag. 25). Hier wordt onze praktische levenswandel, het in Hem blijven, tot voorwaarde gemaakt om deel te mogen hebben aan de wederkomst.

6. Op pagina 28 voert men een pleidooi voor de zg. 'ziekenzalving', een controversieel onderwerp. Ik bespeur hierin opnieuw, evenals bij het 'altaar', de neiging tot ritualisme.

7. Het beklemtonen van het houden van de Sabbat (pag. 33), en van het geven van de tienden (pag. 31), bevestigt dat men het grote onderscheid tussen Israël en de Gemeente, tussen Oude en Nieuwe Testament, tussen wet en genade niet duidelijk ziet.

8. *Het avondmaal, een maaltijd voor Gods aangezicht*

‘Zij aanschouwden God, en zij aten en dronken’

Exodus 24:11

In dit hoofdstuk willen wij de avondmaalsviering bezien vanuit het oogpunt van een bekende oudtestamentische vredeoffermaaltijd, die plaats had ter gelegenheid van de verbondssluiting met Israël na de uittocht uit Egypte. Er zijn zowel belangrijke overeenkomsten als verschillen tussen beide ‘maaltijden’, waarop wij in dit verband willen attenderen. Dit thema heeft ongetwijfeld ook te maken met het onderscheid tussen Israël en de Gemeente (zie hoofdstuk 5).

Tot God gebracht

Op de berg Sinai toonde God Zich in Zijn majesteit aan Zijn volk, dat Hij door Zijn machtige arm had verlost uit het land Egypte en op arendsvleugelen gedragen en tot Zich had gebracht (Ex. 19:4). De verschijning van de heerlijkheid des Heeren ging gepaard met donderslagen, bliksemstralen, sterk bazuingeschal, rook en vuur (Ex. 19:16-20; 20:18; 24:17). Daarom konden de Israëlieten niet dicht bij God komen. Zij *durfd*en dat ook helemaal niet, en het was hun trouwens *verboden* om de berg te beklim-

men. Daarom bleven zij al bevend onder aan de berg 'van verre staan' (Ex. 19:12v.; 20:18,21; 24:2).

Hoewel het volk dus - *in uiterlijke en nationale zin* - was verlost en tot God was gebracht, kon het slechts in zeer beperkte mate een positie van nabijheid bij God innemen. De bediening van de wet ging weliswaar gepaard met heerlijkheid, zo leert ons 2 Korinthe 3, maar het was naar haar aard toch een bediening *van dood en van oordeel*. Het volk Israël, dat zichzelf bij de Sinai onder de wet plaatste doordat het zichzelf verplichtte om alles te doen wat de Heere gebod, lag in feite onder de vloek van de wet, onder het doodsoordeel. Wij zien dan ook dat de mens onder het oude verbond niet vrij tot God kon naderen; de toegang was afgesloten.

God woonde in donkerheid, verborgen in het heiligdom. Zijn *Vaderhart* bleef onbekend tot de komst van Zijn Zoon Jezus Christus, die de Vader aan ons heeft verklaard in de volheid van Zijn genade en liefde en waarheid (Joh. 1:14,18). Slechts door de komst van Christus en Zijn volbrachte werk op het kruis van Golgotha is het mogelijk geworden met een rein en vrij geweten tot God te naderen, Hem als Vader te aanbidden en met vrijmoedigheid door het voorhangsel heen binnen te treden in het heiligdom (Joh. 4:23,24; Hebr. 10:19vv.).

Zij stonden van verre

Hoewel het in Gods hart was om de Israëlieten te zegenen en hen als een koninkrijk van priesters en een heilig volk in Zijn nabijheid te hebben, konden zij die positie dus maar zeer ten dele innemen. *Het volk*

als geheel stond van verre. Sómmissen van hen mochten dichter bij God komen dan de anderen. Er was een aparte klasse van priesters die tot de Heere naderden, maar zelfs zij mochten in Exodus 19 de berg Sinaï niet beklimmen. In Exodus 24 wordt er een uitzondering gemaakt voor de priester Aäron en zijn beide zonen Nadab en Abihu - die later om het leven kwamen toen zij vreemd vuur voor het aangezicht des Heeren brachten (Lev. 10). Zij mochten met Mozes en zeventig van de oudsten van Israël opklimmen tot de Heere (Ex. 24:1,9). Maar volgens het voorschrift dat eraan werd toegevoegd, moesten zij zich *van verre* voor Hem neerbuigen (vs. 1).

De positie van de middelaar

In feite mocht alleen Mozes echt tot de Heere naderen, tot Hem opklimmen en met Hem spreken (vs. 2,12vv.). Wij lezen zelfs dat Mozes, na zes dagen wachten, de wolk waarin God woonde *inging* (vs. 18). Het is frappant dat dit ook in het Nieuwe Testament zijn positie is tijdens de verheerlijking op de berg ('...toen zij de wolk *ingingen* ', Luk. 9:34). Mozes mocht als enige heel dicht bij God komen en in Zijn tegenwoordigheid verkeren. Zelfs na de afgoderij rondom het gouden kalf was dit het geval. Wanneer Mozes de tent der samenkomst *inging* buiten de legerplaats, daalde de wolkkolom neer en bleef staan aan de ingang van de tent. En de Heere sprak dan met Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend (Ex. 33:11).

Zo was het later ook in de tabernakel. De wolk rustte daarop, en zodra Mozes de tent binnenging om met God te spreken, hoorde hij Gods stem die tot hem

sprak van boven het verzoendeksel (Num. 7:89; 12:5vv.). Daarom zien wij in Mozes een mooi type van de christelijke positie. Christenen zijn op grond van het volbrachte werk van Christus werkelijk *tot God gebracht* (1 Petr. 3:18). God heeft ons geroepen tot Zijn wonderbaar licht, en Hij spreekt tot ons door Zijn Woord en Geest. Wij mogen contact met Hem hebben en als een heilig priesterdom tot Hem naderen (1 Petr. 2:5,9). Méér nog dan Mozes mogen wij de lichtglans van Gods heerlijkheid, die nu ten volle geopenbaard is in het aangezicht van Jezus Christus, weerkaatsen en weerspiegelen (Ex. 34:29vv.; 2 Kor. 3:12vv.; 4:6).

Drie kenmerkende posities

Zo zien wij in Exodus 24 dus drie verschillende niveaus waarop mensen zich in relatie tot God bevinden, drie kenmerkende posities:

1. *Het volk* stond op een afstand van God onder aan de berg (vs. 4), waar de verbondssluiting plaatsvond. Deze positie is typerend voor Israël in zijn geheel als geplaatst *onder de wet*. Als zodanig stond het van verre en lag het onder de vloek, het oordeel van de dood; het leerde God kennen als een verterend vuur (vs. 17).
2. *Een select gezelschap* van vertegenwoordigers van Israël klom op tot God (vs. 9). Op een wat hoger niveau aangekomen aanschouwden zij God op Zijn troon (vgl. Ezech. 1:26), en hielden maaltijd voor Zijn aangezicht. Deze positie kon alleen worden ingenomen door een uitverkoren deel van de natie, dat God hoofdzakelijk kende als de rechtvaardige Koning.

3. *Mozes* klom nog hoger op tot God, samen met zijn dienaar Jozua, en ging als enige op de top van de berg de wolk van Gods tegenwoordigheid binnen (vs. 12vv.; vgl. Ex. 32:17). Alleen de middelaar van het volk verwierf dus meer intieme kennis van God.

De christelijke positie

Dit laatste benadert het dichtst de positie van de christen zoals die *onder de genade* geldt. Het contrast van dit hoofdstuk met de christelijke positie is overigens wel duidelijk. De gelovige staat nu niet meer op een - grotere of kleinere - afstand van God, maar hij is nabij gekomen door het bloed van Christus. Hij kent Hem niet slechts als de Allerhoogste op Zijn troon, maar hij heeft de toegang tot de *Vader* en mag rusten aan het *Vaderhart* (Ef. 1:3vv.; 2:13vv.).

Toch zien wij in de gebeurtenissen van dit hoofdstuk wel enkele schaduwbeelden van onze voorrechten als christenen. In de eerste plaats zien wij dat God in *relatie* trad met Zijn volk. Hij maakte hun Zijn gedachten bekend en sloot een verbond met hen, dat door bloed bekrachtigd werd. Evenzo zijn wij tot God gebracht door de dood van Christus, door het bloed van het nieuwe verbond. Dit brengt ons niet onder de vloek van de wet, maar het is de grondslag van geheel nieuwe betrekkingen met God. Bij de avondmaalsviering, het hart van de christelijke eredienst, worden wij telkens weer daarbij bepaald (1 Kor. 11:23-26).

De christelijke eredienst

Hier in Exodus 24 vond aan de voet van de berg overigens óók een *eredienst* plaats, rondom een altaar dat was gebouwd met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël. Hierop werden brandoffers en vredeoffers voor de Heere geofferd (vs. 4-5). De parallel met onze eredienst is duidelijk, om de volgende redenen:

- (1) als christenen hebben wij ook een ‘altaar’, dat het middelpunt is van het héle volk van God, namelijk de Persoon van Christus;
- (2) door Hem mogen wij geestelijke offeranden, slachtoffers van lof opofferen aan God (Hebr. 13:10,15).

De overeenkomst wordt nog iets duidelijker in de verzen 10 en 11, waar de vooraanstaanden van Israël een ontmoeting met God hadden en aten en dronken voor Zijn aangezicht. Wij kunnen dit zeker in verbinding brengen met de avondmaalsviering en de christelijke eredienst. Het is een groot voorrecht tot God te mogen naderen en een gemeenschapsmaaltijd te hebben in Zijn tegenwoordigheid. Evenals de oudsten van Israël zullen wij met gepaste eerbied dichterbij komen en ons diep voor Hem neerbuigen. Zij aanschouwden God, zij ontmoetten Hem en bleven in leven. Zij konden voor Hem bestaan en in rust en vrede maaltijd houden. Zij *aten*, vermoedelijk van het vlees van de vredeoffers (vs. 5), en zij *dronken* van de wijn van de bijbehorende plengoffers.

Is dit geen prachtig beeld van de avondmaalsviering, waarbij wij eten en drinken in de tegenwoordigheid van onze God en Vader en onze Heere en Heiland?

Wij mogen vol eerbied naderen en bij de tekenen van brood en wijn denken aan de waarde van het Offer en de Persoon van Christus. Zo vindt er een gemeenschapsmaaltijd met een verheven karakter plaats. Wij zijn gasten aan de maaltijd die door onze hemelse Gastheer is aangericht. En Hij maakt Zichzelf aan ons bekend 'in het breken van het brood' (Luk. 24:35). In vrede en rust en met harten vol aanbidding verkeren wij in Zijn nabijheid.

Is het geen bijzonder voorrecht om op deze wijze 'voor het aangezicht van God maaltijd te houden (Ex. 18:12)? Ik citeer dit vers omdat het zinspeelt op een soortgelijke vredeoffermaaltijd. Bij de maaltijd in Exodus 24 zagen en aanschouwden de oudsten van het volk de God van Israël. Evenzo mogen wij God ontmoeten in onze eredienst, wanneer wij samenkomen rondom Christus, en onder de indruk komen van Gods heerlijkheid *die Hij nu ten volle heeft onthuld in Zijn geliefde Zoon.*

God geopenbaard in Christus

De oudsten aanschouwden God *op Zijn troon.* Eigenlijk zagen zij niet veel meer dan (het fundament van) de troon zelf van hemelsblauwe lazursteen. De profeet Ezechiël gaat verder en beschrijft de gedaante op de troon in Ezechiël 1:26vv. Kortom, de oudsten van Israël zagen God als *de God van de hemel,* in alle klaarheid en helderheid (vs. 10).

Dit herinnert ons aan de woorden van Johannes: '*God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis*' (1 Joh. 1:5). De oudsten van Israël hadden te maken met God in Zijn rechtvaardige en heilige regering ten aanzien

van Zijn volk. Hoewel zij telkens ook Gods goedheid en genade konden opmerken in Zijn wegen met Zijn volk, moesten de woorden '*God is liefde*' voor hen nog verborgen blijven (1 Joh. 4:8,16). God kon Zichzelf pas volkomen openbaren in Zijn Zoon. Wij staan als christenen nu oog in oog met de heerlijkheid des Heeren, zoals die te zien is in het *aangezicht*, d.i. in de Persoon van Christus (2 Kor. 3:18; 4:6).

Mozes zelf mocht nog dichterbij komen en van aangezicht tot aangezicht met de Heere spreken. Numeri 12:8 zegt hiervan: 'Van mond tot mond spreek Ik met hem, duidelijk en niet in raadselen, *maar hij aanschouwt de gestalte des Heeren*'. Hoe bevoorrecht Mozes ook was, zelfs voor hem bleef God tot op zekere hoogte 'een *onbekende* God'. Want het aanschouwen van de gestalte des Heeren hield niet in dat hij Hem bij wijze van spreken recht in de ogen kon zien. Dit blijkt uit de bekende passage in Exodus 33, waarin Mozes vroeg de heerlijkheid des Heeren te mogen zien. Het antwoord op die vraag luidde: 'Gij zult Mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens zal Mij zien en leven' (vs. 20). Vervolgens werd het hem echter wel toegestaan de Heere *van achteren* te zien, nádat Hij voorbijgegaan was.

God kan slechts gekend en gezien worden in de mate waarin het Hem behaagt Zichzelf aan ons te openbaren. Het is een onuitsprekelijk voorrecht dat God nu in Christus *is* binnengetreden in deze wereld en in genade aan ons *is* voorbijgegaan. Wij mogen nu wél Zijn *aangezicht* zien, echter uitsluitend in Christus - in Wie Gods Volheid lichamenlijk woont (Kol. 1:19; 2:9). Wij zien Jezus: dat kenmerkt onze positie als christenen en geeft aan wat onze voorrechten zijn. In Hem zien wij de Vader, vol van genade en waarheid (Joh.

1:18; 14:6vv.).

Bij de avondmaalsviering 'zien' en ontmoeten wij Hem op een bijzondere wijze. Christus komt tot ons als de Opgestane en wij ontmoeten Hem bij de tekenen van Zijn lijden en sterven. Hij doet dat telkens opnieuw op de eerste dag van de week, de dag van Zijn opstanding uit de doden. Zo toont Hij ons Wie Hij voor ons is in Zijn lijden, zoals Hij aan de discipelen Zijn doorboorde handen en doorstoken zijde toonde. Evenals de discipelen mogen wij ons dan *verblijden* als wij de Heere zien (Joh. 20:20). Wat een zegen is het om zo maaltijd te houden *voor Gods aangezicht*, te eten van het brood dat ons herinnert aan het lichaam van Christus dat Hij voor ons heeft overgeven, en te drinken van de wijn die ons doet denken aan het bloed dat Hij heeft gestort tot vergeving van onze zonden.

*Terwijl G'Uw lieflijk aangezicht,
Gevestigd houdt op Uwe kindren,
Rondom de dis hier aangericht,
Kan niets hun vreugdezang verhindren.
Uw liefde, die het al omvat,
Sluit bij hen alle vreeze buiten;
Gij woudt voor hen Uw hart ontsluiten,
En Jezus is geheel hun schat.*

9. *Het bidden en profeteren door zusters*

***‘Oordeelt bij uzelf: Is het gepast dat een vrouw
ongedekt tot God bidt?’***

1 Korinthe 11:13

Gods orde

Het gaat in dit hoofdstuk vooral om het onderwerp van de hoofdbedekking van de vrouw, en wel in verband met haar plaats in Gods scheppingsorde. Er is een Goddelijke rangorde in de schepping, die schematisch als volgt kan worden aangegeven: God - Christus - man - vrouw (zie vs 3). (1) God is de Oorsprong van alles en het Hoofd van Christus, die als Mens de plaats van onderworpenheid aan Zijn Vader heeft ingenomen; (2) Christus is het Woord door Wie alle dingen geworden zijn, het Hoofd van alles en daarom ook het Hoofd van iedere man; (3) de man is het hoofd van de vrouw. Dat laatste heeft te maken met Gods orde bij de schepping: de vrouw is út de man genomen (vs. 8-9).

Welnu, het is duidelijk dat het terrein van de scheppingswerkelijkheid een wijdere kring is dan de sfeer van de Gemeente, het verlost volk van God. Het bidden en profeteren vindt in beide kringen plaats. Bidden is een activiteit waarin men zich *tot God* richt, profeteren is juist omgekeerd: dan richt men zich

namens God *tot mensen*. De man neemt met ongedekt hoofd deel aan deze activiteiten, de vrouw juist met gedekt hoofd (vs. 3-7).

Pas later volgen dan in 1 Korinthe 14:34-37 verdere instructies ten aanzien van de vrouwen, *namelijk dat zij dienen te zwijgen in de Gemeenten*. In dit gedeelte is ook uitsluitend sprake van profeten, niet van profetessen. Dit is dus een nadere precisering, een *aanscherping* van 1 Korinthe 11, dat meer in algemene zin de plaats van de vrouw in de Goddelijke rang- en gezagsorde behandelt. Buiten de gemeentelijke bijeenkomsten is er voor zusters zeker de mogelijkheid om te bidden en te profeteren. Denk bijvoorbeeld aan de vier profeterende dochters van de evangelist Filippus (Hand. 21:9). Zij worden overigens geen 'profetessen' genoemd, en in dit hoofdstuk valt verder de nadruk op het optreden van de profeet Agabus.

De reikwijdte van het zwijggebod

Dit zwijggebod 'in de Gemeenten' geldt voor al die aspecten van het samenkomen waarbij men optreedt als de 'mond' van de vergaderde gelovigen. Dat is iedere activiteit die 'leiding geeft aan de aanbidding'. Dan gaat het uiteraard niet om aanbiddingsleiders of iets dergelijks, zoals men die in vele Gemeenten kent. De opgestane Heere is Zelf de Leider van de aanbidding, want Hij is Degene die de lofzang aanheft temidden van de Gemeente (Hebr. 2:12). De broeders geven gestalte, vorm, uitdrukking, of zo men wil leiding aan de eredienst in afhankelijkheid van de Heere Zelf, die de Gastheer is.

Wanneer men het bidden en opgeven van liederen door zusters tijdens de 'onderlinge bijeenkomst' (Hebr. 10:25) verdedigt, moet men consequent zijn en eveneens het profeteren en het onderwijs geven door zusters toestaan. Er is wat dat betreft geen wezenlijk verschil tussen de activiteiten 'bidden' en 'profeteren', alléén een verschil in richting - namelijk naar God of naar de mensen toe. Geen van beide activiteiten is geoorloofd voor de vrouw binnen het kader van de gemeentelijke samenkomsten, zoals 1 Timotheüs 2 ook bevestigt. Dat hoofdstuk spreekt immers alleen over het bidden dat allerwegen door *mannen* dient te gebeuren, en verder over de tooi van de vrouw, en het gebod dat zij zich stil, in alle onderdanigheid, moet *laten* leren. De scheppingsorde alsmede de rangorde in de zondeval vormen voor de geïnspireerde apostel de argumenten waarmee hij deze voorschriften onderbouwt.

In 1 Korinthe 14:26 worden de *broeders* aangesproken als degenen die verantwoordelijk zijn voor de gang van zaken tijdens de samenkomst. Het opgeven van een lied, een psalm, ligt op hetzelfde vlak als het uitspreken van een gebed. De Gemeente richt zich hierin tot God. Daarna volgt een leer en een openbaring - wat met onderwijs te maken heeft van Godswege tot de Gemeente. Al deze activiteiten vallen onder de verzamelnaam '*bidden en profeteren*' in hoofdstuk 11.

Het zwijggebod van 1 Korinthe 14:34vv. beperkt zich zeker niet tot het beoordelen van eerder uitgesproken profetieën in de gemeentelijke bijeenkomst. Er wordt hier een ander, heel algemeen gesteld onderwerp aangesneden. De zusters dienen te zwijgen 'in de Gemeenten'. Dat is dus een zeer algeméén voorschrift. Maar stel nu dat ze met vragen zitten en iets

willen leren. In dat geval moeten zij dat thuis doen, zegt de apostel. Wanneer het vragen stellen door zusters reeds wordt verboden in de gemeentelijke samenkomst, dan is het toch volkomen duidelijk dat dit óók geldt voor alle andere activiteiten die uitdrukking geven aan de gemeenschappelijke gevoelens of gedachten, alle bijdragen die leiding of vorm geven aan het verloop van de bijeenkomst?

Het voorbeeld van Hanna

Eli, de priester, vond het vreemd dat Hanna's stem niet te horen was terwijl zij bad in Gods huis. Hanna had inderdaad niet slechts zwijgend maar ook hardop kunnen bidden in de tempel (1 Sam. 1:9vv.). Maar hier gaat het om zuiver persóónlijk gebed, niet om een vergadering van het hele volk van God bij de tent der samenkomst. Aan dat laatste gebeuren - op het 'uur van het gebed' bij het brengen van het avondoffer - gaven de priesters en de levieten leiding.

Zo kan een zuster ook nu met alle vrijmoedigheid tot God naderen en zich hardop uitspreken in het gebed (Hebr. 10:19). Zij wordt daarbij niet zoals de Israëliet eertijds belemmerd door de beperkingen van een aards heiligdom. Zij behoeft zich niet eerst naar een 'Godshuis' of een 'huis van gebed' te begeven. De enige beperking in de nieuwtestamentische bedeling is dat het niet plaatsvindt tijdens het samenkomen van de Gemeente, en dat de zuster in aanwezigheid van anderen een hoofdbedekking draagt als het teken, het symbool van het gezag waaronder zij staat.

De zusters zingen inderdaad wel hardop mee in de samenkomsten en de héle Gemeente spreekt het

'amen' uit. Het samen zingen kan men zelfs als een vorm van profeteren beschouwen, een elkaar leren en vermanen met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen (Kol. 3:16; vgl. 1 Kron. 25:1-3). Het gevaar van heersen over de man of leiding geven aan de bijeenkomst is hierbij totaal niet aan de orde. Ook de kinderen doen mee aan deze gezamenlijke activiteiten, zelfs wanneer zij nog niet bekeerd zijn. Het zingen van de kinderen heeft m.i. een belangrijk *opvoedkundig* element. En veel kinderen zijn gelukkig wel bekeerd en kunnen de liederen dus van harte meezingen in de samenkomsten. Bovendien: onbekeerde kinderen nemen toch ook deel aan de huiselijke 'godsdienstoefeningen'?

Het aanbidden in geest en waarheid, zoals dat in Johannes 4 genoemd wordt, geldt natuurlijk ook voor zusters. Zij aanbidden ook, zij brengen ook een lofoffer. Maar de vraag is *hoe*, op welke *wijze* dit in het samenkomen gestalte moet krijgen. Wat is het aandeel van mannen, en wat is de bijdrage van zusters. Hiertoe hebben wij de voorschriften van Paulus, zoals boven geschetst. God ziet het hart aan, en de stille aanbedding in het hart van al Zijn kinderen, van broeders én zusters, is voor Hem van het hoogste belang.

Andere voorbeelden

De Samaritaanse vrouw gaf een *persoonlijk getuigenis* aan haar volksgenoten (Joh. 4), dat is heel wat anders dan dat zij op haar beurt als *lerares* ging optreden. Zij verwees de mensen slechts naar Christus. Uiteraard mag (moet) een zuster in haar omgeving een persoonlijk getuigenis afleggen van de Heiland. Dit

heeft niet betrekking op de samenkomsten van de gelovigen.

De kromgebogen vrouw verheerlijkte God in de synagoge (Luk. 13). In de eerste plaats is dit niet hetzelfde als 'temidden van de Gemeente'. Voor de Gemeente van God gelden ándere voorschriften dan voor de synagoge. In de synagoge zaten mannen en vrouwen strikt gescheiden. De vrouw kon niet het woord nemen. De Heere Jezus richtte Zich echter tot haar en riep haar bij Zich. Het was een uitzonderlijke situatie, en heel begrijpelijk dat zij God dank bracht voor haar genezing. *Uitzonderlijke* situaties kunnen niet normatief gemaakt worden voor het *normale* leven van de Gemeente van God.

Handelingen 1:14 zegt dat de elven eendrachtig volhardden in het gebed, met enige vrouwen en Maria. Dit vers zegt echter totaal niets over het hardop deelnemen van deze zusters aan het gemeenschappelijke gebed. De broeders zijn zoals steeds in de Schrift de 'mond' van de vergaderde gelovigen. Nog veel minder gewettigd is de stelling dat de vrouwen participeerden in de verkiezing van Matthias. Dit wordt door de context ook weerlegd: in de verzen 15 en 16 is uitsluitend sprake van mannen *broeders*.

Dat van Fébe verondersteld mag worden dat zij een leidende positie innam, omdat zij een 'voorzandster' was (Statenvert.), is slechts 'wishful thinking'. Het Gr. woord 'prostates' komt niet voor in het Nieuwe Testament, de vrouwelijke vorm 'prostatis' uitsluitend deze ene keer (Rom. 16:2). De betekenis is patrones, of beschermster. Volgens de woordenboeken gaat het niet om een leidende functie in de technische zin van het woord, maar om ondersteunen, zorgdra-

gen, bijstand verlenen. Daarom wordt zij ook een 'dienares' van de plaatselijke Gemeente genoemd - en voor zo'n spontane dienst is géén ambtelijke aanstelling nodig!

Al deze voorbeelden verdienen nog steeds navolging, zonder daarbij in speculatieve gedachten te vervallen. Soms worden die door een verkeerde vertaling ook in de hand gewerkt. Zo wordt in Filippenzen 4:3, althans in de NBG-vertaling, de suggestie gewekt dat Euodia en Syntyche samen met Paulus in *de prediking van het Evangelie* zouden hebben gestreden. In de grondtekst staat alleen dat zij met hem 'in het Evangelie' hebben gestreden, wat geen woordverkondiging hoeft in te houden. Ook de veronderstelling die soms geuit wordt dat Priscilla en Aquila 'leiders van een huisgemeente' zouden zijn geweest, valt onder dezelfde categorie van menselijke bespiegelingen. Laten wij ons houden aan de Schrift alléén.

10. Muziek in de eredienst?

***‘Ik zal met mijn geest lofzingen,
maar ik zal ook met mijn verstand lofzingen’***

1 Korinthe 14:15

Soms wordt het gebruik van instrumentale muziek in de eredienst verdedigd met de stelling dat zingen ook ‘muziek maken’ is. Maar het is niet terecht om het menselijk strottehoofd als ‘muziekinstrument’ in de eredienst op één lijn te plaatsen met door mensen vervaardigde instrumenten.

Genesis 4

De oorsprong van menselijke muziekinstrumenten ligt volgens Genesis 4:21 in de godloze cultuur van de nakomelingen van Kaïn, niet bij het nageslacht van Seth. Van de eredienst van de familie van Seth wordt heel eenvoudig gezegd dat men begon ‘de naam des Heeren aan te roepen’ (Gen. 4:26). Hoe hebben Seth en zijn nakomelingen dit gedaan? Het vers wekt de indruk dat het *zonder* muziekinstrumenten is gebeurd. Er is immers slechts sprake van ‘aanroepen’, en dat is een activiteit van de menselijke stem (alsmede van de geest en van het verstand volgens 1 Kor. 14:15). Het is de ‘vrucht der lippen’ die wij als een lofoffer aan God brengen (Hebr. 13:15).

Van het menselijk strottehoofd kan men zeggen dat het een 'instrument' is dat rechtstreeks van God de Schepper afkomstig is. Zoals opgemerkt kan dat niet worden gezegd van de instrumenten van Jubal en zijn nakomelingen, die juist hun oorsprong vinden in de cultuur van een van God afgeweken mensengeslacht. Een tegenargument is dat Jubal en de zijnen slechts de goede gaven van God, die Hij in de schepping aan de mens had geschonken, hebben ontsloten. Dat is terecht, zoals ook landbouw, veeteelt en metaalbewerking op zich geen afkeurenswaardige zaken zijn (Gen. 4:2,20,22).

Maar *hoe* zullen de nakomelingen van Kaïn deze gaven en mogelijkheden hebben gebruikt? Niet tot eer van God! Zo is er in onze hedendaagse cultuur, die evenzeer van God vervreemd is, ook veel muziek die niet tot Zijn eer is. Het komt dus vooral aan op de vraag *hoe* wij muziek en muziekinstrumenten gebruiken. Toch is dat niet de enige factor die van belang is. De informatie die het slot van Genesis 4 ons verschaft, blijft belangwekkend met het oog op onze gezamenlijke eredienst. Deze verzen pleiten voor grote eenvoud en soberheid bij de diensten.

Later zien wij in de geschiedenis van Israël dat het gebruik van begeleidende muziekinstrumenten in de eredienst door God nadrukkelijk werd voorgeschreven. We kunnen stellen dat ze werden *geheiligd* voor de dienst van God, zoals dat ook het geval was met zoveel andere voorwerpen en materialen die nodig waren voor de tabernakel- en tempeldienst. Deze muziekinstrumenten pasten bij het karakter van het aardse heiligdom en van de oudtestamentische bedeling.

Het Nieuwe Testament

Zodra wij in het Nieuwe Testament komen, ontbreekt echter ieder voorschrift voor het gebruik van muziekinstrumenten in de eredienst. Wij lezen niets over snaar- of blaasinstrumenten, maar wel over het zingen in onze harten voor God en het aanroepen van de Heere uit een rein hart (Kol. 3:16; 2 Tim. 2:22). Het ontbreken van voorschriften ten aanzien van muziekinstrumenten in de christelijke eredienst heeft ons zeker veel te zeggen over het karakter van de christelijke aanbedding. *Zoals gezegd pleit alles ook hier voor een sobere vorm van eredienst.*

De nadruk valt voortaan op het innerlijke en geestelijke gehalte van de dienst, hoewel er natuurlijk ook stoffelijke elementen zijn aan te wijzen. Het gaat echter in de eerste plaats om een gééstelijk heiligdom (Ef. 2:22), gééstelijke offeranden (1 Petr. 2:5), en een gééstelijk altaar (Hebr. 13:10,15). Dit houdt kennelijk verband met de verandering van bedeling, de overgang van het judaïsme naar de christelijke eredienst, die een aanbedding is in geest en waarheid rondom Christus als het ware Middelpunt van Zijn volk (Matth. 18:20; Joh. 4:20vv.).

Het Boek Openbaring

Alleen in het laatste Bijbelboek is weer sprake van harpen, die gehanteerd worden door opgestane en verheerlijkte heiligen. Ik denk dat dit verband houdt met het bijzondere karakter van de Openbaring. Wij bevinden ons in dit Boek op het terrein van Gods regering met de aarde, wat bij uitstek een *oudtestamentisch* onderwerp is. Gods wegen met Israël en de

volken, ja, met de hele schepping, bereiken hier hun afsluiting en voltooiing. Maar dat zijn andere thema's dan de hemelse positie van de Gemeente, de waarheid van het lichaam van Christus e.d., zoals wij die in de Brieven van het Nieuwe Testament vinden. De Brieven reppen met geen woord over de noodzaak of wenselijkheid van muziekinstrumenten bij de aanbidding.

Bovendien zijn de harpen in de Openbaring ongetwijfeld *symbolisch* bedoeld, evenals de witte gewaden en de kronen van de hemelse heiligen. De harpen worden in Openbaring 5:8 immers direct verbonden met 'schalen vol reukwerken', waarvan de symbolische betekenis als volgt wordt omschreven: het zijn *de gebeden van de heiligen* (gebeden die als liefelijk reukwerk tot God opstijgen). Als men dit soort dingen (harpen, lange gewaden, wierook) invoert in het christendom, is dat niets anders dan ritualisme (een ritualisme dat in de meeste staatskerken en in het roomskatholicisme echter duidelijk aanwijsbaar is). Maar wij leven nu niet in de tijd om te pleiten voor de invoering van harpen en andere muziekinstrumenten, van speciale ambts gewaden en schalen vol reukwerk. Dat past eenvoudig niet bij de eredienst van de Gemeente.

Wij kunnen dus *niet* van alle uiterlijke elementen in de eredienst zeggen: 'Het mag, maar het hoeft niet'. Niet alles mag en kan. Het gebruik van bepaalde middelen en mogelijkheden dient telkens te worden getoetst aan Gods Woord. Dat geldt eveneens voor het gebruik van expressiemiddelen zoals toneel, mime, dans en drama. Al deze dingen trekken de prediking in de amusementssfeer. Ook hiervoor beroept men zich ten onrechte op het Oude Testament.

11. *Het gevaar van wereld- gelijkvormigheid*

**Een waarschuwing tegen verval en afval van het
geloof aan de hand van Israëls geschiedenis**

‘Zij wendden zich in hun harten naar Egypte’

Handelingen 7:39

Bij de Sinai

Stéfanus vertelt ons in zijn rede voor de Joodse Raad een geheim dat ons in het Oude Testament niet wordt meegedeeld, en wel de werkelijke reden van Israëls afgoderij bij de berg Sinai: zij verlangden sterk naar Egypte. De oorsprong van de verering van het gouden kalf lag in de eerste plaats in het zondige mensenhart. De Israëlieten wendden zich *in hun harten* naar Egypte. Hun *hart* was niet recht voor God, zoals Petrus het later zegt van Simon de tovenaer (Hand. 8:21). Wanneer ons hart niet op God is gericht, staan wij open voor (de verleiding van) de afgoden. Daarom moeten wij ons hart behoeden boven al wat te bewaren is, ‘want daaruit zijn de oorsprongen des levens’ (Spr. 4:23).

Maar in de tweede plaats werd hun falen veroorzaakt door het feit dat zij zich in hun harten *naar Egypte* wendden. Dat is merkwaardig, want in

Exodus 32 lezen wij niets daarover. De Israëlieten vroegen Aäron slechts om goden die vóór hen uit zouden gaan in de woestijn, want Mozes bleef maar op de berg en het was onduidelijk wat er van hem geworden was - mogelijk was hij omgekomen. Dit was echter slechts een excuus om ruimte te kunnen geven aan het verlangen van hun hart. Zij wilden graag de afgoden dienen die zij in Egypte ook hadden gediend! Eredienst rondom een stier was daar gebruikelijk: de stier Apis werd beschouwd als de god van de vruchtbaarheid. Daarom trok hun hart dus naar Egypte, *naar de goden* van Egypte die ze kennelijk niet echt hadden losgelaten. Zo is ons boze hart.

Tegelijkertijd was het natuurlijk waar dat zij *Mozes* de rug toekeerden. Zij verlieten de levende en waarachtige God, maar zij verwierpen ook Mozes, hun leidsman en verlosser. Het verwijt van Stéfanus was dus volkomen terecht. 'Zij stootten hem van zich', zo zegt hij hier in Handelingen 7:27 en 39. Zij verwierpen hun redder, hun apostel en profeet. Zij wilden niets meer met hem te maken hebben.

Wij kunnen dat ook op onszelf toepassen, maar dan moeten wij wel bedenken dat het uiteindelijk gaat om *afval van het geloof*. Inderdaad bestaat er geen 'afval der heiligen', geen geloofsafval van ware christenen, maar wel van náámchristenen! Er zijn maar twee mogelijkheden: wij dienen de levende en waarachtige God, òf wij dienen de afgoden. Dat is een ernstige zaak. Wanneer mensen Christus verwerpen en geen oog meer hebben voor de Mens in de hemel, zal dat altijd tot de een of andere vorm van afgodendienst leiden. Men keert zich dan tot de goden van deze eeuw, tot de tegenwoordige boze wereld waar-

uit men was verlost. En wij kunnen deze stelling ook omdraaien: waar men de afgoden dient, daar kent men géén levende Christus, géén opgestane en verheerlijkte Heere in de hemel. Daar verlangt men ook niet naar een hemels vaderland en voelt men zich thuis bij de vleespotten van Egypte.

In de woestijn

Hier in Handelingen 7 schildert Stéfanus met schrille kleuren de verwerping van Mozes, de bevrijder van het volk, de profeet en wetgever - als een type van de Messias Zelf, de grote Profeet, die verraden en gedood was door Zijn eigen volk. De verwerping van Mozes zou pas in een látere fase van de woestijnreis zijn hoogtepunt bereiken, zoals het boek Numeri ons laat zien. Wij kunnen o.a. denken aan de opstand van Korach, Dathan en Abiram in Numeri 16. Maar een andere belangrijke passage vinden wij in Numeri 14, waar de Israëlieten morden tegen Mozes en Aäron en zeiden: 'Och, waren wij in het land Egypte gestorven, of waren wij in deze woestijn gestorven! Waarom toch brengt ons de HEERE naar dit land, opdat wij door het zwaard vallen, onze vrouwen en kinderen ten buit worden? *Zou het voor ons niet beter zijn naar Egypte terug te keren? En zij zeiden tot elkander: Laat ons een hoofd aanstellen en naar Egypte terugkeren*' (Num. 14:2-4).

Deze verzen zijn van groot belang voor ons onderwerp, omdat de verwerping van Mozes hier openlijk werd verbonden met de verklaring terug te willen keren naar Egypte. Was het bij de Sinai nog 'slechts' het verlangen van hun hart dat uitging naar Egypte, na het verspieden van het land Kanaän wilde de

meerderheid van het volk de daad bij het woord voegen en daadwerkelijk terugkeren naar het land van de slavernij. Niet naar Kanaän, het land van Gods beloften, ging hun hart uit, maar naar Egypte. Niet naar de levende God wilden zij vragen, maar naar de nietige afgoden. Niet naar Mozes, de man Gods, wilden zij luisteren, maar naar een 'hoofd' dat zij zelf konden aanstellen.

Wat een droevige situatie! Het leiderschap van Mozes werd niet alleen in twijfel getrokken of bekritiseerd. Hier was sprake van openlijke opstand, rebellie tegen de door God gegeven leider. 'Laat ons een hoofd aanstellen', met andere woorden: Laten wij onze eigen leider kiezen, iemand die ons beter bevalt dan Mozes en die voldoet aan onze wensen! Dit lijkt heel veel op het protest van Korach enige tijd later aan het adres van Mozes en Aäron: 'Waarom verheft gij u dan boven de gemeente des HEEREN?' (Num. 16:3).

Maar ons eigen hart is niet beter dan dat van de Israëlieten. Getuigt de geschiedenis van de christenheid er niet duidelijk van dat Christus als de hemelse Apostel en Hogepriester van onze belijdenis (Hebr. 3:1) telkens is verworpen? Is Zijn Woord niet krachteloos gemaakt door menselijke leringen en bijbelkritiek? Is Zijn priesterschap niet afgewezen en vervangen door dat van valse profeten en priesters? Dreigt niet steeds weer het gevaar om terug te keren naar 'Egypte', naar de 'wereld', naar het machtsbereik van de boze en zijn demonen? Dat is in onze tijd met zijn toenemende invloed van oosterse godsdiensten en occulte leringen meer dan ooit het geval.

In de verstrooiing

Het is merkwaardig dat dit verlangen om naar Egypte te trekken vele eeuwen later weer de kop opstak, namelijk ten tijde van de wegvoering naar Babel. Na de inneming van Jeruzalem door de Chaldeeën was er nog een overblijfsel in het land achtergebleven, met toestemming van de bezetter. Maar na de moord op hun leider Gedalja wilde deze rest van het volk uit vrees voor de wraak van de koning van Babel naar Egypte trekken, waar zij zich veilig waanden.

Weliswaar vroegen zij de profeet Jeremia nog om voorbede en advies, maar innerlijk hadden zij al lang het besluit genomen naar Egypte te gaan. Jeremia ontmaskerde dit voornemen van hun hart, deze wens om zich te wenden naar Egypte, maar zijn waarschuwingen werden in de wind geslagen. Het was pure ongehoorzaamheid, evenals bij de Israëlieten in de woestijn. Ze zeiden eerst in hun hart, maar later ook hardop: 'Nee, maar *wij willen* naar het land Egypte gaan' (zie Jer. 42 en 43). Zij vertrouwden niet werkelijk op God, op het profetische Woord dat zij hoorden, maar op het vlees, op de hulpbronnen van de natuurlijke mens.

Laten wij daarom uitkijken, dat niet misschien in iemand van ons 'een boos, ongelovig hart is, om af te vallen van de levende God', maar laten wij elkaar elke dag vermanen, zolang het 'Heden' genoemd wordt (Hebr. 3:12-13).

Deel III

Toekomstverwachting

12. Komt er nog een opwekking?

**Drie Bijbelse kenmerken van een opwekking:
geestelijk ontwaken, nieuw leven, een wandel in
het licht**

*'Ontwaak, u die slaapt,
en sta op uit de doden,
en Christus zal over u lichten'*

Efeze 5:14

Zal er nog een opwekking komen? De Schrift schetst over het algemeen een somber beeld van de laatste dagen die voorafgaan aan de wederkomst van Christus. Paulus waarschuwt in zijn Brieven al tegen verval en afval, tegen schijnchristendom (Hand. 20:29-30; 2 Thess. 2:3-7; 1 Tim. 4:1; 2 Tim. 2:16-3:9). Petrus spreekt over valse leraars en spotters in de eindtijd (2 Petr. 2 en 3). Johannes betitelt hen als 'anti-christen', die zowel de Vader als de Zoon loochenen (1 Joh. 2:18-23; 4:1-3; 2 Joh.). Judas beklemtoont het goddeloze karakter van deze mensen (Jud.:4-16). Er is geen herstel, maar alleen oordeel te verwachten. De Brieven aan de zeven gemeenten in Klein-Azië laten ook een negatieve ontwikkeling zien (Openb. 2 en 3). Het naamchristenheid zal haar geschiedenis eindigen als het grote Babylon (Openb. 17 en 18).

Ik denk dus niet dat wij een wereldwijde opwekking kunnen verwachten, zeker niet in de zin van een algeheel herstel, een uniforme terugkeer naar de oorspronkelijke begintijd van de Gemeente. Is het juist om - zoals sommige charismatische predikers dat doen - te streven naar machtige 'tekenen en wonderen'? Moeten wij waarde hechten aan de 'openbaringen' van mensen die zichzelf aandienen als een nieuwe klasse van 'apostelen' en 'profeten'? Zeker niet! Maar Gods Geest is niet gebonden, en het Woord van God is niet geboeid (2 Tim. 2:9). Zolang de Heilige Geest niet is weggenomen van de aarde, is Hij werkzaam onder hen die de naam van Christus noemen.

De Geest is soeverein. Het is de Geest die levend maakt, die dode mensen nieuw leven schenkt en ingeslapen gemeenten nieuw vuur. Als het gaat om het werk van de Geest, is een opwekking dus nog steeds mogelijk - in ieder geval individueel en plaatselijk, maar misschien ook in grotere verbanden. Wij moeten echter wel op onze hoede zijn en de toets van Gods Woord aanleggen bij alles wat wij zien en horen. Helaas is er veel dat slechts schijn is, imitatie, mensenwerk. In dit hoofdstuk willen wij dan ook onderzoeken welke richtlijnen de Schrift ons op dit punt geeft. Wij doen dit aan de hand van een bekend vers uit de Efezebrief (5:14), dat ons drie toetsstenen verschaft van het innerlijke, geestelijke gehalte van een opwekking.

De context van Efeze 5:14

Als we de samenhang bezien waarin dit vers voorkomt, dan blijkt dat Paulus hier spreekt over de praktische levenswandel van de christen. Wij vinden in

het eerste deel van Efeze 5 drie kernwoorden voor onze levenspraktijk. Onze wandel is allereerst een wandel in *liefde* (vs. 2), maar vervolgens ook een wandel in het *licht* (vs. 8vv.), en tevens een wandel in *wijsheid* (vs. 15vv.).

Het gaat ons nu in verband met ons onderwerp om het tweede trefwoord, namelijk onze wandel *in het licht*. Wat is de aard van dit licht? Het is het licht van de opgestane Christus dat ons als gelovigen bestraalt en waarin wij als nieuwe mensen, als kinderen van het licht mogen wandelen. Christus is om zo te zeggen de Zon van ons leven, het grote Licht dat ons regeert, dat ons leven beheerst (vgl. reeds Gen. 1:16). Hij heeft een einde gemaakt aan onze doodsslaap in de zonde en als 'opgewekte' mensen leven en wandelen wij nu in het licht. Deze nieuwe levenswandel staat in schril contrast tot onze vroegere wandel in de duisternis van het ongeloof en van de zonde, met andere woorden in het duister van *de geestelijke dood*. Met de onvruchtbare werken van de duisternis hebben wij nu niets meer van doen, zo zegt de apostel, want het licht stelt ze aan de kaak en maakt alles openbaar.

Principieel, praktisch en profetisch

De vermaning van Efeze 5:14 kunnen wij in *principiële* zin verstaan, maar er is daarnaast zowel een *praktische* alsook een *profetische* benadering mogelijk. De profetische betekenis van deze oproep, zowel voor Israël als de Gemeente, wordt gestaafd door de verwijzingen naar de profeet Jesaja (met name Jes. 26:19 en 60:1). De nadruk valt hier evenwel op de *praktische* betekenis voor ons als gelovigen, maar die kan niet

worden losgemaakt van de beide andere toepassingen.

Eerst nog iets over de opbouw van dit vers. De vermaning bestaat eigenlijk uit drie delen, en wel twee aansporingen en daaraan gekoppeld een belofte:

1. *Ontwaak, u die slaapt.*
2. *Sta op uit de doden.*
3. *Christus zal over u lichten.*

Wanneer wij de tekst vanuit *princiep*el oogpunt bezien, dan is hij toepasbaar op onze bekering en wedergeboorte. Wij moeten als zondaars ontwaken uit onze geestelijke doodsslaap. Wij hebben nieuw leven nodig om op te kunnen staan uit onze doodstaat. Christus werkt dat nieuwe leven door Zijn Woord en Geest. En dan geldt de belofte dat Hij het nieuwe Centrum van ons leven wordt, de Zon in Wiens licht wij voortaan mogen wandelen.

Hoewel dit juist is, gaat het de apostel toch allermeeft om de *praktische* toepassing op ons leven als gelovigen, de praktische beleving en verwerkelijking van onze zegeningen (zoals dat in Efeze 4-6 trouwens steeds het geval is). Paulus richt zich immers tot de heiligen en getrouwen in Christus Jezus (Ef. 1:1), dus tot bekéerde mensen. Zij moeten de principiële levensvernieuwing die hun ten deel is gevallen, nu ook *praktisch* waarmaken. Zo zullen zij zich daadwerkelijk onderscheiden van de óngelovigen, die van dit nieuwe leven verstoken zijn en nog dood zijn in hun overtredingen en zonden (Ef. 2:1).

Het is immers heel goed denkbaar dat ook wij als christenen behoefte hebben aan een geestelijk réveil

in ons leven, een herleving, een ontwaken uit de slaap. Kortom: een *opwekking*. Wij kunnen immers op allerlei manieren ‘in slaap’ raken: door dorheid en doodsheid in ons geestelijk leven, gebrek aan geestelijk voedsel, lauwheid, een werelds denken en handelen. Er is uiterlijk helaas weinig verschil tussen een *ingeslapen* gelovige en een *dode* naamchristen. Het is waar: de Heere kent hen die de Zijnen zijn. Maar dat is maar één kant van de medaille. Als wij geestelijk in slaap zijn geraakt, is ons leven niet tot eer van de Heere. Dan kunnen wij niet van Hem getuigen. Dan zijn wij niet bruikbaar voor Hem. Wat is dan de weg tot herstel? Hoe komt een waarachtige opwekking tot stand? Volgens Efeze 5:14 gebeurt dit in drie stappen, (1) door een geestelijk ontwaken door het Woord, (2) door onze wandel als levendgemaakte gelovigen, (3) door een leven in het licht van de opgestane Heere.

Ontwaak, u die slaapt

Wij moeten wakker worden, wij moeten ontwaken uit onze ‘slaap’. Om duidelijk te maken dat deze vermaning wel degelijk ook voor ware gelovigen geldt, wijs ik op enigszins vergelijkbare verzen in Romeinen en 1 Thessalonicenzen. Het is nu niet de tijd voor ons als gelovigen, zo schrijft Paulus, om te slapen (Rom. 13:11vv.). Want wij zijn kinderen van het licht, zonen van de dag. Wij zijn niet van de nacht of van de duisternis. Laten wij dus niet slapen zoals de overigen (de geestelijk ‘doden’, die geen leven uit God hebben), maar laten wij waken en nuchter zijn (1 Thess. 5:4vv.).

Dit is een persóonlijke vermaning: Ontwaak (enkel-

voud)! Opwekking is een persónlijke zaak, zelfs al zijn er nog zoveel mensen bij betrokken. De tien maagden in Mattheüs 25 moesten állemaal wakker worden. En een ander voorbeeld, dat misschien nog meer tot onze verbeelding spreekt: de dorre doodsbeenderen in Ezechiël 37 voegden zich aaneen zoals zij bij elkander behoorden, dus tot *individuele* personen.

Zo'n persoonlijk ontwaken komt tot stand door de werking van Gods Woord, zoals ook de dorre doodsbeenderen zich aaneenvoegden niet door louter menselijke activiteit maar doordat *het woord des Heeren* tot hen kwam. Het is Góds stem die tot ons komt en die dan krachtig werkzaam is door de Heilige Geest. Ik geef dan ook de voorkeur aan de wijze waarop de eerste woorden van ons vers zijn weergegeven in de Statenvertaling en de Voorhoevevertaling. Daar lezen wij namelijk: 'Daarom zegt *Hij*: Ontwaak'. Dat is beter dan het min of meer neutrale 'Daarom heet het' van de NBG-vertaling. God Zelf moet er aan te pas komen om ons uit de slaap te doen ontwaken. Alleen Zijn roepstem is levenwekkend. Hij herstelt de gemeenschap met Hem, die wij tijdens onze 'slaap' niet of nauwelijks konden genieten.

Dat is dus het eerste belangrijke kenmerk van een opwekking naar Gods gedachten: dat Gods Woord weer op de kandelaar wordt geplaatst en dat Gods Geest dáárdor menen wakker schudt. Zo lezen wij bijvoorbeeld in de zeven Brieven aan de zeven gemeenten telkens het refrein: 'Wie een oor heeft, laat hij *horen* wat de Geest tot de gemeenten zegt' (Openb. 2 en 3). Hebben wij een open oor voor de roepstem van de Heere? Zijn Woord zal dan dezelf-

de uitwerking op ons hebben als het middernachtelijk geroep in de gelijkenis van de tien maagden. De roepstem 'Zie, de Bruidegom! Gaat uit, Hem tegemoet!' zal ons wakker schudden en ons weer zicht geven op de heerlijkheid van Christus (vgl. Matth. 25:6). Want het gaat om Hem, om Zijn relatie met ons, om Zijn liefde die de toewijding en de wederliefde van ons hart vraagt. Het gaat om Zijn heerlijkheid, om Zijn wederkomst die voor de deur staat, en om de praktische gevolgen die dat voor ons heeft. Zoals wij dat in type zien bij de bruid in het Hooglied:

*'Mijn Geliefde gaat tot mij spreken:
Sta toch op, Mijn liefste,
Mijn schone, en kom'.*

Hooglied 2:10

Sta op uit de doden

De roepstem die tot ons komt, is de stem van Hem die ons liefheeft en die ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed. Het is 'Jezus, die mijn ziel bemint', zoals een lied zegt. Het is de stem van de *Bruidegom*, die ons wakker maakt. Hij wil dat wij ons gereed maken om Hem te ontmoeten. Wat houdt dat in? Het houdt in dat wij, als wij eenmaal ontwaakt zijn, niet op onze gemakkelijke 'rustbedden' kunnen blijven liggen. Wij moeten daadwerkelijk *opstaan* en Hem tegemoet gaan. Daarbij moeten wij alles wat in strijd is met Zijn gedachten achter ons laten (vgl. 2 Tim. 2:19vv.; Hebr. 13:13; Openb. 18:4).

Dat is dus het tweede kenmerk van een opwekking naar Gods gedachten: een hernieuwde toewijding aan Christus, een nieuwe levenspraktijk waarin de opgestane Heere gestalte in ons krijgt en Hij de plaats in ons leven heeft die Hem toekomt. Dat is voor onszelf ook niets minder dan een opstaan 'uit de doden', zoals de apostel het hier uitdrukt. Wij zullen ons als gelovigen dan duidelijk onderscheiden van de mensen om ons heen die nog dood zijn in hun misdaden en zonden. Wij *zijn* geheel anders en wij zullen ons ook geheel anders *gedragen* (Ef. 4:20 NBG-vert.). Wij hebben nieuw leven in Christus ontvangen, en dat maakt ons tot nieuwe mensen die zichzelf onbesmet van de wereld bewaren (Jak. 1:27).

Paulus zinspeelt hierbij op enkele uitspraken van de profeet Jesaja, waarvan er één heel duidelijk betrekking heeft op de opstanding van het lichaam bij de wederkomst van Christus: 'Herleven zullen uw doden - ook mijn dood lichaam -, opstaan zullen zij. Ontwaakt en jubelt, gij, die woont in het stof!' (Jes. 26:19). Stràks zullen wij delen in *de eerste opstanding*, dat is de opstanding midden tussen de overige doden uit (Fil. 3:11; vgl. Mark. 9:10). Maar in ons leven hier en nu gaat het om wat ik zou willen noemen de voorproef, de *praktische* toepassing van deze waarheid van de eerste opstanding. Wij zijn immers nu reeds met Christus opgestaan tot een nieuw leven! Onze omgeving zal aan ons zien dat wij vernieuwde mensen zijn. Wij hebben ons 'zondengraf' verlaten en leven en wandelen nu in het licht. Dit 'opstaan uit de doden' markeert het begin van een wandel met God.

Als wij echter denken aan de *profetische* toepassing van dit vers, is het niet slechts van belang voor ons-

zélf, maar ook voor het toekomstige herstel van het volk Israël - mede in het licht van de citaten uit Jesaja. Het geestelijke en nationale herstel van Israël zal eveneens niets minder zijn dan een opstanding uit de doden. Zo zegt Paulus het ook letterlijk in de Brief aan de Romeinen: 'Want als hun verwerping de verzoening van de wereld is, wat zal hun aanneming anders zijn dan *leven uit de doden*' (Rom. 11:15).

Ezechiël heeft over Israëls herrijzenis geprofeteerd in de bekende profetie over het dal van de dorre doodsbekenderen (Ezech. 37). Let er op dat de 'opstanding' die hij beschrijft het werk is van Gods Geest. Het is de Geest die levend maakt; het vlees heeft geen enkel nut. 'Toen profeteerde ik, zoals Hij mij bevolen had; en de geest kwam in hen en zij herleefden en gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger...*Ik zal mijn Geest in u geven, zodat gij herleeft* en Ik zal u doen wonen in uw land' (vs. 10-14). Als wij deze passage echter bezien vanuit het oogpunt van onze eigen verantwoordelijkheid, dan is het natuurlijk van groot belang of wij als 'profeet' door God kunnen worden gebruikt, als Zijn roepstem, als een instrument van de werking van de Geest. Een opwekking is enerzijds volledig Gods werk, maar anderzijds is ze ook het werk van mensen die Hij als Zijn stem kan gebruiken.

Christus zal over u lichten

Wij komen nu tot het laatste onderdeel van ons vers, dat een heerlijke belofte behelst voor allen die door Christus uit de slaap zijn verrezen. Dit derde kenmerk van een opwekking naar Gods wil zouden wij kunnen typeren als een Christocentrisch leven, een

gericht zijn op Christus als het grote Middelpunt van het nieuwe leven - voor ons persónlijk, maar ook in gemeentelijk opzicht.

De apostel zinspeelt hier kennelijk op enkele passages uit Jesaja 60, die spreken over Israëls toekomstige herstel. In de eerste verzen zegt de profeet tot Sion: 'Sta op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des HEEREN gaat over u op. Want zie, duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de natiën, maar over u zal de HEERE opgaan en Zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang' (vs. 1-3). Dit thema komt later in het hoofdstuk nog een keer terug: 'De zon zal u niet meer tot licht zijn bij dag, noch de maan tot een schijnsel voor u lichten; maar de HEERE zal u tot een eeuwig licht zijn en uw God tot uw luister. Uw zon zal niet meer ondergaan en uw maan niet meer afnemen, want de HEERE zal u tot een eeuwig licht zijn en de dagen van uw rouw zullen ten einde wezen' (vs. 19-20).

Het is heel mooi om te zien hoe deze profetische passages door de apostel worden toegepast op de gelovigen in de huidige bedeling. Voor óns is het de heerlijkheid van *Christus* die over ons opgaat: *Christus* zal over u lichten. Wij worden verlicht door de opgestane Heere, die dood en graf heeft overwonnen en zo een nieuwe dag heeft ingeluid voor allen die Hem toebehoren.

In gééstelijk opzicht, zo kunnen wij concluderen, is de dag van het Vrederijk al voor ons aangebroken. De Christus die het stralende Middelpunt is van het komende koninkrijk is nu reeds ons Licht. Daarom vermaant de apostel ons ook om nu reeds 'als op de

dag' te wandelen (Rom. 13:13). De donkerheid en de duisternis van het oordeel, van de nacht van de zonde, is voorgoed verdreven. Met Hem wandelen wij in het volle licht. In tijden van opwekking, van geestelijk ontwaken, wordt dit opnieuw beleefd.

Het feit dat deze dingen in Christus nu reeds hun vervulling hebben gevonden, betekent niet dat daarmee de inhoud van de profetie is uitgeput. De geestelijke en praktische toepassing ervan voor onszelf mag geen afbreuk doen aan de volle reikwijdte van Gods belofte. De éérste vervulling in het heden is juist het onderpand van de láátste en definitieve vervulling in de toekomst. De profetieën van Jesaja houden dus hun concrete waarde voor Israël in het komende Messiaanse rijk. Trouwens, ook voor de Gemeente kan er nog een profetische betekenis aan worden ontleend, zoals blijkt uit vergelijking met het laatste Bijbelboek. Daar lezen wij van het nieuwe Jeruzalem dat uit de hemel neerdaalt (niet het aardse Sion, maar Christus' bruidsgemeente): 'En de stad heeft de zon of de maan niet nodig om haar te beschijnen, want de heerlijkheid van God verlichtte haar en haar lamp is het Lam' (Openb. 21:23).

Laten wij ondertussen niet vergeten om werkelijk te wandelen als kinderen van het licht, totdat de dag van het Vrederijk aanbreekt en de schaduwen vlieden.

13. *Enoch als profeet en als man Gods*

'En Enoch wandelde met God, en hij was niet meer, want God had hem opgenomen'

Genesis 5:24

Een profeet van de eindtijd

De naam Enoch betekent 'toegewijd', of 'ingewijd'; vandaar ook 'leraar'. Door te wandelen met God verkreeg Enoch zelf inzicht in Gods plannen en gedachten, en was hij ook in staat om anderen te onderwijzen. Dit maakte hem tot een profeet, d.i. een boodschapper van Godswege in een verdorven wereld die God de rug had toegekeerd. Dit wordt duidelijk bevestigd in het Nieuwe Testament, want wij lezen in de Brief van Judas dat Enoch heeft *geprofeteerd*. Hij heeft gesproken over de komst van de Heere ten oordeel: 'En ook Enoch, de zevende van Adam af, heeft van dezen geprofeteerd door te zeggen: Zie, de Heere is gekomen temidden van Zijn heilige tienduizenden, om oordeel uit te oefenen tegen allen...' (Jud.: 14,15).

Ja, God openbaart Zijn plannen en gedachten - ook ten aanzien van de toekomst - aan Zijn knechten, de profeten. Het is zoals wij lezen in Amos: 'Voorzeker, de Heere HEERE doet geen ding, of Hij openbaart Zijn raad aan Zijn knechten, de profeten' (Am. 3:7). Het is

de wens van Gods hart om Zijn gedachten bekend te maken aan de Zijnen en Zijn plannen met hen te delen. Wij zien dit ook in het leven van Abraham: 'En de HEERE dacht: Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik ga doen?' (Gen. 18:17). Het daarop volgende gesprek met Abraham leidde tot diens voorbede voor Sodom en de redding van Lot.

Om Gods gedachten te leren kennen, is het echter wel nodig dat wij leven en wandelen voor Zijn aangezicht. De vraag is dan *hoe* een zondig mensenkind dat van God vervreemd is, dicht aan Gods hart kan worden gebracht om daar kennis te nemen van Gods verborgen gedachten? Dat kan slechts tot stand komen door de nieuwe geboorte en de inwoning van de Heilige Geest; dan pas is er sprake van harmonie met God. Als wij uit God geboren zijn, zijn wij geliefde kinderen en is er niets dat God voor ons verborgen houdt.

Zo lezen wij in 1 Korinthe 2 dat wij door de Geest die in ons woont en door het geïnspireerde Woord kennis verwerven van Gods verborgen gedachten, van Zijn liefdeplannen. Zoals geschreven staat: 'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart is opgekomen, wat God bereid heeft voor hen die Hem liefhebben'. Want ons heeft God het geopenbaard door de Geest, etc. (1 Kor. 2:6-16). Dit grote voorrecht genieten wij als kinderen van God, hoewel wij leven in een wereld die van God vervreemd is en die geen weet heeft van Zijn gedachten. Kennen wij deze gemeenschap met Hem? Groeien wij in de kennis van Hem en van Christus, die het Centrum is van al Gods plannen en gedachten? Laten wij onszelf onderzoeken of wij werkelijk leven en wandelen voor Gods aangezicht, of wij wandelen *met God*.

Wandelen met God

Een wandel met God was reeds het deel van Adam en Eva in de hof van Eden, maar zij verloren dit voorrecht door de zondeval. Toen zij na de val het geluid van de HEERE God hoorden, die in de hof wandelde in de avondkoelte, verborgen zij zich voor Hem (Gen. 3:8). Het contact met God was verstoord, de mens had niet gewandeld in Zijn wegen. Gelukkig wees God Zelf de weg terug, de weg ten leven, en wel op grond van de dood van een plaatsvervangend offer. Dit opende de mogelijkheid om toch weer met God te wandelen - zelfs temidden van een wereld die Hem niet kende en die in opstand tegen Hem verkeerde.

Adam en Eva hebben om zo te zeggen ook na de val met God gewandeld, en wel doordat zij zich door God lieten bekleden met klederen van vellen en geloof hechtten aan Zijn belofte aangaande de komende Verlosser. Hetzelfde zien wij bij hun nakomelingen. Abel heeft met God gewandeld, doordat hij een bloedig offer bracht in overeenstemming met Gods gedachten. Seth en zijn nakomelingen hebben met God gewandeld, doordat zij de Naam des HEEREN aanriepen (Gen. 4:26).

Henoch en Noach

En Henoch heeft heel duidelijk herwonnen wat Adam door zijn val had verbeurd. Tweemaal lezen wij van hem dat hij met God wandelde (Gen. 5:22,24). Van Noach wordt hetzelfde vermeld: 'Noach wandelde met God' (Gen. 6:9). Is het mogelijk om met God te wandelen in een wereld die Hem de rug heeft

toegekeerd en die het oordeel tegemoet gaat? Het voorbeeld van deze beide mannen geeft een bevestigend antwoord op die vraag. Vergelijk in dit verband ook de woorden van de psalmist: 'Des HEEREN trouwelijke omgang is met wie Hem vrezen, en Zijn verbond maakt Hij hun bekend' (Ps. 25:14).

Hnoch werd na een lang leven met God plotseling opgenomen van dit aardse toneel, om Hem in hemelse heerlijkheid te dienen en te loven. *Noach* werd na een lange wandel met God veilig overgebracht naar een nieuwe wereld, om Hem op een gereinigde aarde opnieuw te dienen en te eren. De wegneming van Hnoch is een *beeld van de opname van de Gemeente*, die 'in wolken zal worden opgenomen de Heere tegemoet in de lucht' (1 Thess. 4:15-18). De redding van Noach is profetisch gezien echter een *beeld van de bewaring van het gelovige overblijfsel van Israël tijdens de oordelen van de Grote Verdrukking*. Zoals Noach door de oordeelwateren heen veilig aankwam op een nieuwe aarde, zullen de verzegelden uit Israël gespaard blijven in de komende oordeelstijd en veilig de nieuwe wereld van het vreedrijk bereiken. Israël heeft een specifiek aardse toekomst, de Gemeente een specifiek hemelse toekomst.

Het keerpunt in Hnoch's leven schijnt de geboorte van zijn zoon te zijn geweest: 'En Hnoch wandelde met God, *nadat hij Methusalah verwekt had*, driehonderd jaar' (Gen. 5:22). Wellicht kreeg hij door de geboorte van zijn zoon een betere indruk van Gods grootheid als de Schepper van het leven. Misschien is hij toen ook gaan nadenken over de realiteit van de val van de mens, de ernst van de dood en de noodzaak van de verlossing. Zo bracht de zegen die hij ondervond in zijn gezin hem dichterbij tot God, zodat

hij werkelijk met God ging wandelen.

En Henoch blééf met God wandelen, wel driehonderd jaar lang - voor onze begrippen een enorme tijd. Zou er één dag geweest zijn in al die lange jaren, waarop Henoch afdwaalde en niet met God wandelde? Ik denk het niet. Wanneer wij ouder worden en vele jaren met de Heere hebben gewandeld, zijn wij ertoe geneigd van Hem af te wijken en onze eigen wegen te volgen. Dat zien wij bijvoorbeeld in het leven van Salomo, die vreemde goden ging dienen toen hij oud geworden was (1 Kon. 11:4vv.). Henoch bleef bewaard voor afdwalingen. Hij week niet van de zijde van de God met Wie hij wandelde, evenals Ruth zich vastklemde aan haar schoonmoeder en Elisa weigerde Elia te verlaten (Ruth 1; 2 Kon. 2).

Het lange leven van Henoch eindigde op een heerlijke wijze, doordat God hem plotseling opnam in de hemel. Wij als christenen hebben dezelfde hoop, dezelfde toekomstverwachting: in een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, zullen wij worden veranderd en de Heere tegemoet gaan in de lucht.

Drie aspecten van het wandelen met God

Er zijn eigenlijk drie aspecten van het leven van Henoch die ik zou willen beklemtonen, drie belangrijke gevolgen van een wandel met God, en wel *ten aanzien van onszelf, ten aanzien van de Heere, en ten aanzien van de wereld waarin wij leven*:

1. Wat *onszelf* betreft, zien wij in het voorbeeld van Henoch dat wij in gelukkige gemeenschap met God kunnen en mogen wandelen. Wat leren wij als wij zo

met God wandelen? Heel veel:

- Wij leren Hem kennen als onze liefdevolle Vader in Zijn Zoon, onze Heere Jezus Christus.
- Wij leren ook wie wijzelf zijn, zowel in onze *natuurlijke* toestand als in onze positie *in Christus*. Wij zijn aangenaam gemaakt in Hem, tot volheid gebracht in Hem, de Geliefde.
- Door met God te wandelen verwerven wij ook kennis van Gods plannen en gedachten met betrekking tot tal van andere zaken. Wij leren wat Gods gedachten zijn over de wereld in haar huidige toestand onder de heerschappij van de overste van deze wereld, maar ook in haar toekomstige toestand onder de regering van Christus.
- Wij leren wat onze toekomst is met Christus, Zijn komst voor de Zijnen, de opname van de Gemeente en haar invoering in het Vaderhuis. Maar ook wat onze rol zal zijn als hemelse heiligen in het komende vreedrijk, na Christus' wederkomst op aarde met kracht en grote heerlijkheid.

Ja, wij hebben de gelukkige hoop dat wij evenals Henoeh de dood niet zullen zien (Hebr. 11:5). Wij verwachten Gods Zoon uit de hemelen, Jezus, die ons redt van de toekomende toorn (1 Thess. 1:10). En wij, de levenden die overblijven tot de komst van de Heere, zullen de ontslapen gelovigen geenszins vóórgaan. Want de doden in Christus zullen eerst opstaan; daarna zullen wij, de levenden die overblijven, samen met hen in wolken worden opgenomen de Heere tegemoet in de lucht; en zó zullen wij altijd met de Heere zijn (1 Thess. 4:15-18). Wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, in een oogwenk, bij de laatste bazuin; want de bazuin zal klin-

ken, en de doden zullen onvergankelijk worden opgewekt en wij zullen veranderd worden (1 Kor. 15:51,52).

In Genesis 5 staat het einde van Henoch's leven in groot contrast tot dat van alle andere mensen, van wie telkens wordt herhaald: '...en hij *stierf*'. Henoch werd weggenomen opdat hij de dood niet zag, en zó zal het ook gaan met de levenden die overblijven tot de komst van de Heere. Wij zijn de grote 'uitzondring' temidden van een wereld die onderworpen is aan de macht van de dood en van de vruchteloosheid.

Ondertussen zal God ons zegenen in onze dagelijkse wandel met Hem. Terwijl wij met Hem *wandelen* door de aardse woestijn, zullen wij tegelijkertijd als priesters voor Zijn aangezicht *staan* om Hem te dienen in het hemelse heiligdom (vgl. Deut. 10:8). Wij mogen zelfs zoals Johannes *aanliggen* in de directe tegenwoordigheid van de Heere (Joh. 13:23). Dat zijn de persoonlijke kenmerken en zegeningen van een wandel met God.

2. Wat *God* betreft, zal onze wandel met Hem strekken tot Zijn eer en verheerlijking. Zo zal Hij praktisch Zijn welbehagen in ons vinden, in onze handel en wandel, in heel ons doen en laten. Christus Zelf is ons volmaakte Voorbeeld in dit opzicht, want Hij was de geliefde Zoon, in Wie de Vader Zijn welbehagen had gevonden (Matth. 3:17). In de Griekse vertaling van het Oude Testament wordt het woord 'wandelen' in Genesis 5:24 vertaald door 'behagen'. Zó wordt dit vers geciteerd in het Nieuwe Testament: '...want vóór zijn wegneming heeft hij [d.i. Henoch] getuigenis verkregen dat hij God *behaagd* had' (Hebr. 11:5). Het

leven van Henoeh vormde een groot contrast met dat van zijn naamgenoot in de lijn van Kaïn, de man die niet met God wandelde en juist wegging van het aangezigt des HEEREN (Gen. 4:16,17).

Een heel belangrijk kenmerk van zo'n wandel met God is dat het een leven *uit geloof* is, want zonder geloof is het onmogelijk Hem te behagen (Hebr. 11:6). Dat begint al met de rechtvaardiging van de zondaar: zijn vrijspraak gebeurt niet op grond van werken, maar op grond van geloof (Rom. 1:16,17). Gerechtvaardigd op grond van geloof, hebben wij vrede met God door onze Heere Jezus Christus (Rom. 5:1). Maar de rechtvaardige moet ook door het geloof blijven leven (Gal. 3:11; Hebr. 10:38). Christenen wandelen door geloof, niet door aanschouwen (2 Kor. 5:7).

3. Wat betreft *de wereld*, zullen wij evenals Henoeh getuigen van het komende gericht. Henoeh was een profeet, en hij heeft geprofeteerd door te zeggen: 'Zie, de Heere is gekomen temidden van Zijn heilige tienduizenden, om oordeel uit te oefenen tegen allen en elke ziel te bestraffen om al hun werken van goddeloosheid die zij goddeloos bedreven hebben, en om alle harde woorden die goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben' (Jud.: 15). Wij zullen de mensen die ons omringen moeten waarschuwen. Wij hebben een profetische boodschap, evenals Henoeh die lang geleden had.

Het is dezelfde ernstige boodschap: de Rechter staat voor de deur, om alle goddelozen te oordelen en alle goddeloosheid te vergelden. Zijn wederkomst met macht en majesteit zal gerechtigheid, en vrede en blijdschap op aarde brengen. De dag van de wraak

zal niet lang meer op zich laten wachten (Jes. 61:2). Nu is het echter nog de aangename tijd, de dag van het heil, van de zaligheid (Luk. 4:19; 2 Kor. 6:2).

Laten wij zó wandelen met God, terwijl wij wachten op de terugkeer van Zijn Zoon en de wereld waarschuwen voor de dingen die spoedig moeten gebeuren.

14. *Christus' komst is nabij*

'Want de komst des Heeren is nabij'

Jakobus 5:8

De Koning komt

De verwachting van zg. postchiliasten (christenen die geloven in een bloeitijd voor de kerk op aarde *voorafgaand* aan de wederkomst van Christus), is dat we staan op de drempel van een *nieuwe* tijd. Deze verwachting wordt in belangrijke opzichten overigens ook gedeeld door vele andere christenen. Wij leven nu in een tijd van ernstig verval en afval van het geloof, vergelijkbaar met de dagen van Eli, toen de Ark van het verbond werd weggevoerd uit Israël en de heerlijkheid des Heeren het volk verliet. Maar er is hoop voor ons, zoals er ook in die donkere dagen nieuwe hoop gloorde: na de geboorte van Ikabod (= de heerlijkheid is weg) trad Samuël aan als richter en profeet. Dit luidde inderdaad een tijd van zegen in voor Gods volk.

Maar deze ommekeer was onlosmakelijk verbonden met de invoering *van de koning*. Samuël zalfde eerst Saul - de koning naar het vlees, en daarna David - de man naar Gods hart. Evenzo staan wij nu inderdaad ook op de drempel van een nieuwe tijd, maar dat vereist de komst van de Koning, de Messias der Joden - voorafgegaan door de komst van de antichrist, de koning naar het vlees. Zoals David zichtbaar op het

toneel verscheen en als koning heerste, zal ook Christus zichtbaar wederkomen om Zijn heerschappij te aanvaarden. Dan zal de heerlijkheid des Heeren de hele aarde vervullen.

Ik geloof echter niet dat wij de profetische beloften van zegen mogen vergeestelijken en louter mogen uitleggen in de zin van een heerschappij van 'de Koning' in de harten van degenen die in Hem geloven. Dat is in de huidige bedeling wel grotendeels juist, en daarom zijn de profetieën ook wel toepasbaar in gééstelijke zin, maar het is niet *de directe uitlegging* van de profetie. Het koninkrijk van God en van Christus heeft inderdaad in deze bedeling een verbórgen gedaante (Matth. 13), aangezien wij leven in een tijd van 'indirecte godsregering'. De Koning is verborgen in de hemel, verborgen in God (Kol. 3:3). Hij regeert door Zijn Woord en Geest in de harten van de gelovigen - en Hij staat bovendien in een intiemere betrekking dan die van 'de grote Koning' tot de Zijnen, namelijk als hun Hoofd en Heere.

Bij Zijn verschijning in heerlijkheid, bij Zijn wederkomst uit de hemel zal dat allemaal heel anders zijn. Dan zal Hij direct en in het openbaar regeren: 'Elke morgen zal Ik verdelgen alle goddelozen des lands, en uit de stad des Heeren uitroeien alle bedrivers van ongerechtigheid' (Ps. 101:8). Dat is de ware Christocratie, maar voorwaarde daarvoor is de zichtbare wederkomst van de Koning. Zou deze toekomstige tijd van zegen zónder Zijn persoonlijke terugkeer en tegenwoordigheid kunnen aanbreken? Zouden wij als Gemeente kunnen regeren zónder de Koning Zelf, die het alleen waard is de heerschappij te ontvangen? Dat schijnt mij onmogelijk op grond van de Schriften.

Het vrederijk

De verwachting van het duizendjarig vrederijk heeft weinig of niets met joodse fabels te maken, zoals men soms wel beweert. Het gaat om een verschillende wijze van interpretatie van de Schrift, en dan met name van de profetische Boeken. Zeker zijn er ook verwerpelijke vormen van het chiliasme geweest (revolutionaire bewegingen, die het Godsrijk hier en nu wilden vestigen). Maar wat het prechiliasme* op grond van de Schrift voorstaat, heeft niets met allerlei dagdromen te maken.

Er zal voor deze aarde ongetwijfeld een tijd van ongekende zegen aanbreken. Wij zien een tijd van zegen weggelegd:

- (1) voor Gods aardse volk, de (bekeerde) natie van de joden, die samen met de tien stammen herenigd en onder het gezag van één Koning gesteld zullen worden (Ezech. 37);
- (2) voor de Gemeente, die een hemelse oorsprong en bestemming heeft en met Christus vanuit de hemel zal regeren tijdens het vrederijk (als het hemelse Jeruzalem, de hemelse hoofdstad van de Christusregering, die hemel en aarde als een soort 'Jakobsladder' zal verenigen, Openb. 21);
- (3) voor de volken op aarde die, na de oordelen van de Grote Verdrukking, het vrederijk binnengaan en samen met het herstelde Israël zullen worden gezegend. De volken zullen wandelen in het licht van de wet die uit Sion zal uitgaan.

De dag is nabij

Een ander bezwaar tegen het post- en het achiliasme is dat men de komst des Heeren ver uitstelt en daardoor afbreuk doet aan de spoedige verwachting van de wederkomst van Christus, zoals we die vinden in het hele Nieuwe Testament. 'De nacht is ver gevorderd en de dag is nabij' (Rom. 13:11,12). Wij leven nu in de tijd waarin het 'nacht' is in deze wereld, die Christus als het waarachtige Licht heeft verworpen. Spoedig komt de dag dat Hij zal verschijnen als de Zon der gerechtigheid (Mal. 4:2). Maar daaraan voorafgaand komt Hij als de blinkende Morgenster ter behoudenis van Zijn bruidsgemeente, die Hij zal invoeren in het Vaderhuis met de vele woningen (Joh. 14:1-3; 1 Kor. 15:51,52; 1 Thess. 1:10; 4:15-18; 5:1-10; Tit. 2:13; Hebr. 9:28; Jak. 5:8; 1 Petr. 1:5vv.; 2 Petr. 1:16vv.; 3:3vv.; 1 Joh. 3:3; Openb. 2:25,28; 3:11; 22:7,12,20).

De Gemeente zal bewaard blijven voor het 'uur van de verzoeking' (de tijd die uitloopt op de Grote Verdrukking), dat over het hele aardrijk zal komen (Openb. 3:10). De zegen van de hemel is haar eigenlijke deel. Na de bruiloft van het Lam in de hemel zal de Gemeente met Christus in heerlijkheid verschijnen om de volken te oordelen en het vrederijk te vestigen (Openb. 19,20).

De verwachting van de spoedige komst van Christus voor Zijn Gemeente, namelijk om haar op te nemen in Zijn heerlijkheid en vervolgens met haar in heerlijkheid te verschijnen, is kenmerkend voor het Nieuwe Testament. Hij komt niet als *Rechter* voor Zijn bruidsgemeente, maar als *Redder* voor de Zijnen. Helaas is deze verwachting reeds in de eerste eeu-

wen van het christendom teloorgegaan, vooral na de derde eeuw toen het staatsgodsdienst werd. De kerk heeft zich als een machtsinstituut op aarde gevestigd en heeft geredeneerd zoals de boze slaaf in de gelijkenis van Mattheüs 24, door te denken of zelfs openlijk te zeggen: Mijn Heere vertoeft te komen!

In deze tijd, de tijd van Augustinus en anderen, ligt ook de oorsprong van de zg. vergeestelijkingstheorie, de 'geestelijk-Israël' gedachte, waarbij de kerk geacht werd de plaats en de voorrechten van het oude verbondsvolk op aarde in te nemen. Toen verdween het licht van de hemelse hoop en brak er ook in veel andere opzichten een duistere tijd aan in de geschiedenis van de kerk. Het ging zoals tijdens de zeereis van Paulus in Handelingen 27: men luisterde niet naar Paulus' waarschuwingen (naar het geïnspireerde Woord), en kwam in een storm terecht waarin men vele dagen zonder licht van boven stuurloos rondreef. Er is pas herstel en uitzicht op redding als wij goed gaan luisteren naar Paulus' woorden.

Hoe kunnen wij instemmen met de roep van Geest en bruid: 'Kom, Heere Jezus' (Openb. 22), als die komt nog in geen duizend jaar aanstaande is (zoals sommige postchiliasten zeggen)? Hoe kunnen wij dan Zijn verschijning liefhebben (2 Tim. 4:8)?

Hoe kunnen wij dan leven in de dagelijkse verwachting van de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van onze grote God en Heiland, Jezus Christus (Tit. 2:13)?

Hoe kunnen wij dan nog Gods Zoon van de hemel verwachten, om ons te redden van de komende toorn, d.i. de toorn van God en van het Lam die zich zal uiten in de oordelen die spoedig over deze wereld zullen losbreken (1 Thess. 1:10; Openb. 6:16,17)?

Hoe kunnen wij ons dan gereed maken om tot Hem uit te gaan en Hem als Bruidegom te ontmoeten (Matth. 25:5vv.)?

Is het niet duidelijk dat de Gemeente, over het algemeen gesproken, in slaap is gevallen en zulke aardse verwachtingen heeft dat zij geen oog (meer) heeft voor de komende hemelse Bruidegom?

De tekenen der tijden

Het is te vrezen dat vele christenen in slaap blijven, ondanks de tekenen der tijden, zoals:

- de terugkeer van Israël en de herleving van de overige naties in het Midden-Oosten: het uitlopen van de 'vijgeboom' en alle bomen (Luk. 21:29vv.);
- de éénwording van Europa: het herstel van het Romeinse rijk (Dan. 2 en 7; Openb. 13 en 17);
- het verval van de christenheid: de doorwerking van ongelof, bijbelkritiek en immoraliteit (2 Thess. 2; 2 Tim. 3; 2 Petr. 2 en 3; 1 Joh. 2; Jud.; Openb. 2 en 3);
- de toename van aardbevingen, oorlogen en rampen (Luk. 21).

Andere profetische thema's

Er zijn meer profetische onderwerpen waarover iets te zeggen zou zijn, zoals dat van de spade of late regen (in verband met de toekomstige tijd van zegen), en de persoon van de antichrist. Ik zal hier nu niet in detail op ingaan. Ik geloof dat de zegen van de 'late regen' speciaal voor Israël is bedoeld en voor de

volken in de eindtijd, zoals de 'vroegere regen' te maken heeft met de uitstorting van de Heilige Geest in de begintijd van de Gemeente (Hos. 6:3; Joël 2:23, 28vv.; Zach. 10:1).

Maar deze toekomstige tijd van zegen voor Israël en de volken is onlosmakelijk gekoppeld aan *de persoonlijke wederkomst* van de Vredevorst, de Zoon van David, de ware Salomo (vgl. 2 Sam. 23:3,4; Ps. 72:6). Hij is als de regen die de aarde besproeit met zegen. De komst van de Messias, en de daarmee verbonden openbaring van Gods heerlijkheid op de gehele aarde (vgl. ook Ps. 8), is het 'einde', d.i. het einddoel van de gebeden van David (Ps. 72:20).

Wat de antichrist betreft, denk ik dat 1 Johannes 2:18vv. duidelijk maakt dat er vele voorlopers zijn geweest van dé antichrist, die nog moet komen in de eindtijd en die pas kan komen nadat de weerhoudende machten (de Gemeente en de in haar wonende Geest) zijn weggenomen van de aarde (vgl. 2 Thess. 2:6,7). In die zin heb ik er geen moeite mee om - zoals vele christenen dat gedaan hebben in het verleden - het pausdom te betitelen als een antichristelijke macht. Maar het is niet meer dan een 'voorloper' van dé antichrist, want Johannes zegt dat de antichrist de Vader en de Zoon loochent. Dat betekent dus dat hij de fundamentele belijdenis van het christendom zal opgeven, namelijk God als *Vader* geopenbaard in Zijn *Zoon* Jezus Christus. Dat gaat verder dan de dwalingen van Rome.

Het optreden van de mens der zonde in de eindtijd zal aanleiding geven tot de verschijning van onze Heere Jezus Christus in vlammend vuur van de hemel (2 Thess. 1:7; 2:8; Openb. 19:15,20). Laten wij

daarom instemmen met de roep van de Geest en de bruid: Kom, Heere Jezus!

* Het prechiliasme is de leer aangaande een *toekomstig* duizendjarig vrede-rijk, voorafgegaan door de wederkomst van Christus.

Het postchiliasme plaatst de wederkomst ná het duizendjarig rijk, dat men ziet als een bloeitijd voor de kerk en voor Israël op aarde.

Het achiliasme wijst de gedachte van een toekomstig duizendjarig rijk vóór de eeuwige toestand helemaal van de hand.

15. De eeuwige straf

Enkele Schriftgegevens over de aard van de eeuwige pijn

'En hij riep en zeide: Vader Abraham, ontferm u mijner en zend Lazarus, dat hij het uiterste zijns vingers in het water dophe, en verkoele mijn tong; want ik lijd smarten in deze vlam'

Lukas 16:24

Drie Bijbelse beelden

Christenen die de Bijbel serieus nemen, handhaven het altoosdurende karakter van de eeuwige straf. De hellestraf is, hoe verschrikkelijk dat ook is, *eindeloos*. Tevens spreekt de Bijbel duidelijk over de *inhoud* van de eeuwige straf. Voorstanders van het universalisme of de alverzoeningsleer doen zowel afbreuk aan de duur als aan de inhoud van de eeuwige pijn. Zij stellen bijvoorbeeld: 'De Schrift leert geen letterlijke eeuwige straf, maar spreekt over een hel slechts in figuurlijke taal; zij gebruikt immers uitdrukkingen als vuur, worm en duisternis, die slechts beelden zijn en niet letterlijk opgevat mogen worden (*waar vuur is, kan niet tegelijkertijd duisternis zijn*)'.

Wij hebben in de Schrift dus in ieder geval drie voorstellingen van de eeuwige straf: het beeld van het onuitblusbare vuur, het beeld van de worm die niet

sterft, en het beeld van de buitenste duisternis.*
Laten wij het karakter van deze drie voorstellingen
nu nader bezien:

Het eeuwige vuur

Hiervoor worden verschillende benamingen gebruikt: de vuuroven (Matth. 13:42,50; vgl. Openb. 9:2), het eeuwige vuur (Matth. 18:8), het onuitblusbare vuur, de hel (Mark. 9:43). Het eeuwige vuur van de hel (*gehenna*), ofwel de poel van vuur, is bereid voor de duivel en zijn engelen (Matth. 25:41; vgl. Openb. 20:10). Dat niet slechts engelen maar ook *mensen* hierin zullen worden geworpen en dus tot in eeuwigheid in het gezelschap van de gevallen engelenvorst zullen verkeren in het onuitblusbare vuur, is te wijten aan het feit dat zij zich tijdens hun leven hier op aarde niet hebben afgewend van de vorst en de god van deze wereld, die hun gedachten heeft verblind (2 Kor. 4:4).

Dit eerste beeld beschrijft dus de pijniging van de goddelozen door het altoosdurende gerichtsvuur. Het vuur is immers een symbool van de toorn van God, die 'een verterend vuur' en 'een eeuwige gloed' wordt genoemd (Deut. 4:24; 9:3; Jes. 33:14; Hebr. 12:29). Het is overigens zeer de vraag of wij hierbij rechtstreeks moeten denken aan Gods 'brandende toorn' zelf. Het zal veeleer gaan om een indirecte uiting daarvan, waardoor de goddelozen tot in eeuwigheid getroffen worden. Kunnen wij ons trouwens wel enige voorstelling maken van de poel van vuur? Deze wordt ook wel de 'poel van vuur en zwavel' genoemd - wat misschien een aanwijzing is dat het beeld mede ontleend is aan het oordeel over Sodom

en Gomorra, toen God zwavel en vuur uit de hemel liet regenen (Gen. 19:24v.; vgl. ook de 'smeltoven' van vs. 28).

Terecht kan gesteld worden dat de Schrift weliswaar figuurlijke taal gebruikt om de hemelse en helse werkelijkheid te beschrijven, maar dat dit niets afdoet van het feit dat het hier wel degelijk gaat om reële, letterlijk bestaande plaatsen en zaken. De beelden zijn ontleend aan onze aardse werkelijkheid, om een andere bovenaardse werkelijkheid voor ons enigszins begrijpelijk te maken.

Zo is de Gehenna, de hel, een benaming die in de eerste plaats is ontleend aan het dal der zonen van Hinnom bij Jeruzalem, waar kinderen werden verbrand voor de Moloch en waar na de hervormingen onder Josia allerlei vuilnis werd gestort en verbrand (2 Kon. 23:10; 2 Kron. 28:3; 33:6; Jer. 32:35).

De plaats waar de worm niet sterft

De hel is ook de plaats waar de worm niet sterft. Uit vergelijking met passages zoals Jesaja 66:24 en Handelingen 12:23 blijkt dat hier bedoeld wordt op het verteringsproces van lijken in het graf. Bij Herodes begon dit proces - als een oordeel van God vanwege Herodes' hoogmoed - reeds bij zijn leven. Door wormen gegeten stierf hij. Terwijl aan het verteringsproces in het graf normaliter een einde komt, is dit *niet* het geval in de tweede dood. In de hel sterft hun worm (enkelvoud!) *niet* en wordt het vuur *niet* uitgeblust (Mark. 9:48).

Veelal wordt hieraan een geestelijke betekenis toege-

kend. Men denkt dan bijvoorbeeld aan de nimmer eindigende wroeging van de verlorenen. Het knagen van de worm zou dan zien op het verteerd worden door gewetenswroeging en/of angst in de pijnen die men lijdt. Het feit dat de uitdrukking 'hun worm' in het enkelvoud staat, maakt het inderdaad gemakkelijk om de *worm* hier te vereenzelvigen met het individuele *geweten*.

Hoewel dit een zeer aannemelijke verklaring is, kan men als bezwaar hiertegen aanvoeren dat het 'verteren' van het *lichaam* dan buiten beschouwing lijkt te blijven. Wanneer wij bedenken dat de verlorenen na afloop van de Christusregering worden levendgemaakt en veroordeeld en met ziel, geest én lichaam in de tweede dood worden geworpen (Openb. 20:5,11-15), dan suggereert dit dat ook het *lichaam* in die plaats is onderworpen aan een verderf dat geen einde kent, aan een 'verteringsproces' dat nooit zal ophouden.

De verlorenen worden immers zelf aangeduid als 'doden', en zij bevinden zich op het terrein dat 'de tweede dood' wordt genoemd. *Alles* op die plaats wordt gekenmerkt door de dood: het is de sfeer van de dood, waar de dood macht heeft over de doden. Deze tweede en definitieve dood is volgens Openbaring 20 'de poel des vuurs'. Het terrein van de dood, waar de worm niet sterft, is dus een plaats van pijniging - óók in lichamelijke zin. Deze gedachte wordt bevestigd door het woord van de Heere: 'En weest niet bang voor hen die het lichaam doden maar de ziel niet kunnen doden, maar weest veeleer bang voor *Hem die zowel ziel als lichaam kan verderven in de hel*' (Matth. 10:28).

De buitenste duisternis

Het derde beeld is dat van de uiterste en buitenste duisternis, waar het geweest is en het tandengeknars (Matth. 8:12; 22:13; 25:30; 2 Petr. 2:17; Jud.:13). Dit beeld is ook ontleend aan de aardse werkelijkheid: in de feestzaal is er vreugde en licht, maar buiten is het nacht en heeft men geen deel aan de vreugde van hen die binnen zijn. Dit beeld tekent het grote contrast met de sfeer van licht en blijdschap in het huis van de Heere, in Zijn koninkrijk, in de feestzaal waar het bruiloftsmaal wordt gevierd en men de gemeenschap geniet met *God die licht is en in Wie in het geheel geen duisternis is* (1 Joh. 1:5).

De ongelovigen zijn verwijderd uit deze sfeer van licht en liefde. Zoals de dwaze maagden staan zij in het donker voor een gesloten deur (Matth. 25:10v.). Zoals Judas zijn zij weggegaan in de nacht (Joh. 13:30). Zij zijn voor eeuwig van God gescheiden, en ver van Zijn vriendelijk aangezicht verkeren zij in het duister. In deze plaats van de buitenste duisternis is er geen lichtstraal te bekennen, er is geen hoop of uitzicht meer. De duisternis is ondoordringbaar en het is een plaats van geweest, van eeuwige droefheid. Maar ook van tandengeknars - wat op wroeging kan zien, maar eveneens op boosheid, op eeuwige rebellie tegen God. Het geweest en het tandengeknars is echter niet alleen kenmerkend voor de buitenste duisternis, maar ook voor de vuuroven (Matth. 13:42,50). Dit wijst er duidelijk op dat het bij beide beelden - zowel van het *vuur* als van de *duisternis* - om dezelfde verschrikkelijke werkelijkheid gaat.

Het is aangrijpend, maar toch ook heilzaam om over deze dingen na te denken. Want wij realiseren ons

dan enigszins 'hoezeer de Heere te vrezen is' (2 Kor. 5:11), en dit besef brengt ons ertoe de mensen te overreden. Bij dit derde beeld van de eeuwige straf, dat van de buitenste duisternis, rijst zoals gezegd de vraag hoe dit valt te combineren met het eerste beeld, namelijk dat van onuitblusbaar vuur. Immers, vuur verspreidt licht en waar vuur brandt, kan geen stikdonkere duisternis heersen. Wij mogen echter uit de ons omringende fysische werkelijkheid géén conclusies trekken voor bovenaardse realiteiten die ons denkvermogen te boven gaan.

Anderzijds moeten wij de begrippen die door deze beelden worden aangeduid, wel serieus nemen en bijvoorbeeld de duisternis niet gaan beperken tot 'morele duisternis' of iets dergelijks. Kennelijk gebruikt de Schrift deze schijnbaar tegenstrijdige beelden om ons *vanuit verschillende oogpunten* een indruk te geven van de ernst van de eeuwige straf.

Lessen uit Lukas 16

Hierbij valt ook te denken aan de geschiedenis van de rijke man en de arme Lazarus in Lukas 16. Wanneer de rijke man in pijnen verkeert in de hades, zegt hij: '...ik lijd smart in deze vlam' (vs. 24). Hij bevond zich dus wél in het vuur, maar wij lezen hier niets over de duisternis of de buitenste duisternis. De kwellingen die hij onderging deden kennelijk geen afbreuk aan zijn gezichtsvermogen, want hij sloeg zijn ogen op en zag Abraham uit de verte, en Lazarus in zijn schoot (vs. 23). Het werd hem dus vergund een blik te slaan in de plaats waar de gezaligden zich bevonden: Abrahams schoot, d.i. de plaats waar de vader van alle gelovigen zich bevond, en dus ook

plaats was voor zijn 'kinderen'.

Tussen haakjes: dit weerlegt tevens de theorie dat het in deze geschiedenis louter om het verschil tussen rijken en armen zou gaan. Het gaat wel degelijk ook om het verschil tussen gelóvigen en óngelovigen, en om de consequenties die dat met zich meebrengt. Iemand die zoals Lazarus echt een 'kind', een navolger van de gelovige Abraham is, beërft de hemelse zegen die hem *op grond van geloof* geschonken wordt (vgl. Rom. 4). Na het sterven van Christus wordt de plaats waar de gestorven gelovigen zich bevinden, niet meer Abrahams schoot maar *het paradijs* genoemd (Luk. 23:43). De aandacht verschuift van Abraham naar Christus Zelf: '...vandaag zult u *met Mij* in het paradijs zijn'. Want Hij is daar begrijpelijkerwijze het Middelpunt van allen die Hem toebehooren, allen die Hij heeft gekocht met de prijs van Zijn kostbaar bloed.

De rijke man was voor altijd van God gescheiden; toch kon hij nog zien. Wat was de aard van dit 'zien'? Zag hij slechts vanuit de hem omringende duisternis de glans van de hemelse werkelijkheid? Zijn situatie zou te maken kunnen hebben met het onderscheid tussen de tussentoestand (d.i. de toestand van de gestorvenen tussen *dood* en *opstanding*), en de eeuwige toestand. En ook met het verschil tussen de hades (het dodenrijk), en de gehenna (de hel). De gehenna, de definitieve plaats van pijn, is ongetwijfeld de plaats van de buitenste duisternis. Elke communicatie met de hemelse werkelijkheid, die een heerlijke werkelijkheid van licht en leven is, zal vanuit de buitenste duisternis onmogelijk geworden zijn.

Een ander antwoord op onze vraag is dat het de rijke

man *bij wijze van uitzondering* werd vergund een blik te slaan in 'Abrahams schoot'. Lukas 16 zegt niets over de 'duisternis' die er heerste in de plaats van pijn, maar dat betekent nog niet dat die er inderdaad niet was. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het het normale voorrecht is van gestorvenen om te communiceren met de hemelse werkelijkheid. Immers, wat zou het doel hiervan kunnen zijn? Zou deze communicatie in de hades nog zijn toegestaan om de verlorenen te confronteren met de ernst van hun lot tegen de achtergrond van het hemelse geluk? Wij kunnen hierover niets met zekerheid zeggen, hoewel wij bij het licht van de Schrift wel over deze dingen mogen nadenken en Schrift met Schrift met elkaar mogen vergelijken. Wij moeten echter voorzichtig zijn met het trekken van menselijke conclusies alleen op grond van Lukas 16.

Van groot belang is in elk geval *het waarschuwend karakter* van deze geschiedenis voor óns, de levenden die zich nog op aarde bevinden en wier lot misschien nog niet beslist is. De toestand na het sterven wordt hier zó voor ons beschreven, opdat wij deze dingen op tijd ter harte zouden nemen en ons zouden laten gezeggen door de roepstem van God, zoals die tot ons komt door Zijn Woord. Voor de familie van de rijke man was dat 'Mozes en de profeten', de geschriften van het Oude Testament. Wij mogen het *voltooide* Woord, het Oude én het Nieuwe Testament, in handen hebben.

In de plaatsen in Mattheüs waar sprake is zowel van de buitenste duisternis als van de vuuroven (hst. 13 en 25), wordt het zó voorgesteld dat de verworpenen daarin worden geworpen direct na de *oprichting* van het koninkrijk - terwijl wij uit Openbaring 20 opma-

ken dat zij pas na de *voltooiing* van het rijk en na het definitieve oordeel voor de grote witte troon in de poel van vuur worden geworpen. Hier wordt geen onderscheid gemaakt tussen de tussentoestand en de eeuwige toestand, althans in die zin dat de ernst en het karakter van de pijnen in beide situaties aan elkaar gelijkgesteld worden (evenals ook het hemelse geluk in de tussentoestand naar zijn aard niet zal verschillen van dat in de eeuwige toestand; direct na het ontslapen is de christen immers mét Christus (Fil. 1:23), en dat bepaalt zijn geluk).

Wat een genade is het te weten dat ware christenen reeds nu in *gééstelijke* zin zijn overgebracht uit de sfeer van dood en duisternis in het koninkrijk van de Zoon van Gods liefde, waar zij leven en wandelen in het licht dat hen voor eeuwig zal bestralen. Bij de komst van Christus zullen zij het volle heil genieten; dan zal namelijk ook het lichaam ontruikt worden aan de macht van de dood.

Tegelijkertijd blijft het echter een ernstige zaak, met name voor hen die nog niet geloven, diegenen die nog geen gehoor hebben gegeven aan Gods roepstem, om serieus na te denken over de realiteiten van hemel en hel, over de werkelijkheid van de eeuwige straf. Zoals een gedicht het zegt:

*'Waar zult u zijn in de eeuwigheid?
- ernstige vraag in deze tijd'.*

* Andere voorstellingen zijn die van een *gevangenis*, en van een *afgrond*. Voor *afgrond* worden twee woorden gebruikt (1 Petr. 3:19,20; 2 Petr. 2:4 - *tartarus*; Jud.:6; Openb. 20:1,3 - *abyssus*; vgl. vers 7). Deze benamingen hebben echter hoofdzakelijk betrekking op de straf in een tussentoestand, resp. die van gestorven ongelovigen, van engelen die gezondigd hebben en bewaard worden tot het oordeel van de grote dag, en van de satan zelf tijdens het vrederijk. De afgrond (*abyssus*) of 'bodemloze put' (KJV) beschrijft de onderwereld, de 'lagere delen van de aarde' (Ef. 4:9), de diepten van de *sjeool*. In Romeinen 10:6-7 wordt de afgrond in contrast gezien met de hemel als de huidige verblijfplaats van de verhoogde Christus.